



บทที่ 4

การสอบสวนคดีพิเศษกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

4.1 เหตุผลและความจำเป็นในการนำเอาการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้กับการสอบสวนความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ในปัจจุบันการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน มักกระทำความผิดในรูปแบบและวิธีการที่ทันสมัย ทำให้การตรวจสอบการกระทำความผิดทำได้ยาก นอกจากนี้ยังมีวิธีการดำเนินงานที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม ซึ่งมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อน มีวิธีการดำเนินงานซึ่งปกปิดเป็นความลับ รวมถึงมีการติดต่อประสานงานระหว่างกลุ่มองค์กรอาชญากรรมด้วยกัน ส่งผลให้ยากที่จะป้องกันและปราบปราม เป็นเหตุให้ไม่สามารถเอาผิดกับองค์กรอาชญากรรมได้ สามารถเอาผิดได้แต่เพียงสมาชิกผู้ถูกจับกุมในการกระทำผิดเท่านั้น ซึ่งองค์กรอาชญากรรมก็ยังมีเครือข่ายและสมาชิกที่แข็งแกร่งอยู่เสมอ ทำให้ปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและปัญหาการฟอกเงินยังคงมีอยู่ต่อไป ซึ่งปัญหาดังกล่าวล้วนแต่ก่อให้เกิดความเสียหายและเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ

จากสถิติที่ผ่านมา ทางกรมยังไม่สามารถเอาผิดทางอาญากับผู้กระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้ง 8 มูลฐาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพนัก เนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ไม่มีกฎหมายให้อำนาจพิเศษแก่พนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนขาดความเชี่ยวชาญ ขาดอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดที่ปรึกษาในกรณีความผิดที่จำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ จึงทำให้ไม่อาจรวบรวมพยานหลักฐานสำคัญอันเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ ส่งผลให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิด เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ

แม้ว่าขณะนี้จะมีกฎหมายว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาช่วยเหลือในการดำเนินคดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยมีมาตรการพิเศษในการป้องกันผู้กระทำความผิด และมีวิธีสืบสวนสอบสวนพิเศษหลายประการก็ตาม เช่น มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่ง, การผลัดภาระการพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินให้แก่จำเลย, ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักรต้องรับโทษในราชอาณาจักร, ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดต้องได้รับโทษเช่นเดียวกับตัวการ, ผู้พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษเท่ากับการกระทำความผิดสำเร็จ, สมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้น

ไป เพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินต้องรับโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น การลงโทษหนักขึ้นสำหรับผู้มีตำแหน่งหน้าที่กระทำความผิด, การดักฟังทางโทรศัพท์และการเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีและเครื่องคอมพิวเตอร์ และการค้นโดยไม่มีหมายค้น เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ จะทำได้เพียงแค่การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่สามารถสืบสวนสอบสวนและค้นหาพยานหลักฐานเพื่อมัดตัวผู้กระทำผิดทางอาญา ทั้ง 8 มูลฐานได้อย่างชัดเจน ซึ่งอาจมีสาเหตุ คือ

1. ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ

ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นยุคโลกไร้พรมแดน เนื่องจากมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าและทันสมัย แม้เทคโนโลยีดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเจริญแก่สังคม ความสะดวกสบายแก่ประชาชน ทำให้ผู้คน สามารถติดต่อกันได้อย่างฉับไวยิ่งขึ้น แต่เทคโนโลยีดังกล่าวก็เปรียบเสมือนดาบสองคมคือมีทั้ง คุณและโทษอยู่ในตัว เนื่องจากองค์การอาชญากรรมอาจใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าว กระทำความผิดได้ นอกจากนี้องค์การอาชญากรรมมักจะสรรหาวิธีการใหม่ๆ มาเพื่อประกอบ ความผิด สร้างความยากลำบากให้แก่ทางการในการติดตามจับกุมตัวและพิสูจน์ความผิดเพื่อ ลงโทษ ดังเช่นการกระทำความผิดกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกี่ยวกับยา เสพติด, การฉ้อโกงประชาชน, การยกยอก ฉ้อโกง ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์, การลักลอบหนีศุลกากร และความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ฯลฯ มักไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ เพราะผู้กระทำผิดเหล่านี้ล้วนใช้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และวิธีการที่ซับซ้อนแยบยลในการกระทำความผิด หรือแม้ว่าจะจับกุมตัว ผู้กระทำผิดได้แล้ว อาจไม่มีพยานหลักฐานมัดตัวผู้กระทำผิด เป็นเหตุให้ในหลายคดีศาลพิพากษา ยกฟ้อง หากเป็นคดีฟอกเงินก็ไม่สามารถลงโทษทางอาญากับผู้กระทำผิดในความผิดมูลฐานนั้นๆ ได้ ทำได้เพียงริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถปราบปรามผู้กระทำผิดได้อย่าง ถอนรากถอนโคน เพราะผู้กระทำผิดแม้จะถูกริบทรัพย์สิน แต่ก็สามารถออกมาก่ออาชญากรรมได้ อีก ดังนั้นหน่วยงานผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีหน้าที่ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำผิดให้ได้แต่เมื่อพิจารณาถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บก.สศก.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) แล้ว จะเห็นถึงปัญหาก็คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในด้านคืออย่างแท้จริง

บก.สศก. ประสบปัญหาเนื่องจากการกำหนดตำแหน่งพนักงานสอบสวนให้เป็นผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และผู้มีวุฒิมหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์หรือรัฐศาสตร์เท่านั้น ทำให้ขาดผู้ที่มีความรู้ ทักษะความชำนาญเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เช่น เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ทำหน้าที่ด้านการสอบสวน ได้แก่ พนักงานสอบสวน (สบ.1) และพนักงานสอบสวน (สบ. 2) ซึ่งมีระยะห่างร้อยตำรวจตรีถึงพันตำรวจโทเท่านั้น เมื่อพนักงานสอบสวนเหล่านี้ได้รับการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นเป็นระดับรองผู้กำกับการขึ้นไปแล้วก็จะต้องทำหน้าที่ด้านการบริหาร มิได้ทำหน้าที่ด้านการสอบสวนแต่อย่างใด การที่พนักงานสอบสวนสามารถโยกย้ายสลับไปมาระหว่างหน่วยงานในสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ ทำให้ขาดการเชื่อมต่อในการทำงานด้านการสอบสวนคดีเศรษฐกิจ และขาดพนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความชำนาญและทักษะเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ภารกิจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นภารกิจที่กว้างขวางและหลากหลาย ลำพังเพียงการควบคุมปัญหาอาชญากรรมพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ อาชญากรรมที่เกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิตและร่างกาย และคดีเล็กน้อยอื่นๆ ก็มีอาจปฏิบัติได้อย่างสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรทำให้ต้องทุ่มเทพยายามไปกับการดำเนินการดังกล่าว ส่วนการดำเนินการกับอาชญากรรมพิเศษก็มีอาจกระทำได้ดีเต็มที่

การที่อาชญากรรมพิเศษเป็นอาชญากรรมที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมากมายมหาศาล ประกอบกับผู้กระทำผิดเป็นผู้มีอิทธิพลหรือมีผู้มีอิทธิพลสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง จึงทำให้มีการใช้อิทธิพลภายนอกไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลทางการเงินหรืออิทธิพลทางการเมืองเข้าแทรกแซงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้การอำนวยความสะดวกกรรมแก่ประชาชนถูกบิดเบือนไป ส่วนสำนักงาน ป.ป.ง. ก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับ บก.สศก. คือขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคาร การบัญชี คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นเหตุให้การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำ ความผิดมาลงโทษขาดประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาโครงสร้างของกรมสอบสวนคดีพิเศษแล้ว พบว่าปัญหาดังกล่าวข้างต้นย่อมมีโอกาสหมดไป หากนำเอาการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้ในการสอบสวนความผิดตามกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษแบ่งออกเป็น 10 สำนักงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละสำนักงานแยกต่างหากจาก

กันให้ชัดเจนตามความชำนาญของบุคลากรในแต่ละสำนักงานนั้น เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย เช่น สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ สำนักคดีการเงินการธนาคาร สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ สำนักคดีภาษี สำนักคดีอาญาพิเศษ สำนักเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ สำนักพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

2. ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการแสวงหาข่าวและพยานหลักฐาน

ถึงแม้ว่ากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีมาตรการพิเศษหลายประการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิด และนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ แต่การแสวงหาพยานหลักฐานอาจไม่บรรลุผลเนื่องจากการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันอยู่ในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีการกระทำความผิดอย่างลับซับซ้อน แบ่งหน้าที่กันทำ มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาชญากรมีความเฉลียวฉลาด ดังนั้นจึงต้องมีมาตรการในการหาข่าวและแสวงหาพยานหลักฐานที่ใกล้ชิดแหล่งข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และได้พยานหลักฐานที่ชัดเจน แน่นแฟ้น เพื่อมัดตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมาตรการดังกล่าวคือ มาตรการเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคน ซึ่งกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่ได้ให้อำนาจไว้

แต่มาตรการดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา 27 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ประการหนึ่งของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเน้นการปฏิบัติการเชิงรุกเพื่อป้องกันการเกิดขึ้นของคดีและลดความเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยการสืบสวนหรือแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรม การสะกดรอยติดตาม การตรวจสอบข้อมูลและการติดตามพฤติกรรมของบุคคลหรือบริษัทที่น่าสงสัย โดยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปแฝงตัวในบริษัท แหล่งข้อมูล เช่น ตลาดหลักทรัพย์ ฯลฯ

มาตรการเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคนย่อมเป็นมาตรการที่เสี่ยงและอันตราย จึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ที่เชี่ยวชาญและชำนาญในการแฝงตัวและใช้อาวุธ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวย่อมได้รับการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี อนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เช่นเดียวกับราชการทหารและ

ตำรวจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตัวและเป็นมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษขณะปฏิบัติหน้าที่

4.2 การสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และการนำมาบังคับใช้ในการสอบสวนความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

จากปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น และข้อดีของมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และองค์ประกอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทำให้สามารถนำเอาข้อดีเหล่านี้มาอุดช่องว่างและแก้ไขปัญหาในการรวบรวมพยานหลักฐานการกระทำความผิดคดีพิเศษอันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 การนำมาตรการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้กับความผิดฐานฟอกเงิน

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีลักษณะพิเศษต่างไปจากคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากการกระทำความผิดจะแบ่งเป็นสองส่วน คือ การกระทำความผิดมูลฐานกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน กล่าวคือ การกระทำความผิดฐานฟอกเงินจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีการกระทำความผิดมูลฐาน และแม้ว่าจะมีการกระทำความผิดซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่ไม่มีการนำเอาเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานนั้นไปเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินนั้นเลยคือเก็บเงินหรือทรัพย์สินนั้นไว้เฉยๆ ก็ไม่มีความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจในการดำเนินคดีตามปกติ ส่วนเงินหรือทรัพย์สินนั้น เป็นเพียงของกลางในคดีอาญาซึ่งศาลจะสั่งริบต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริงเท่านั้น หากพิสูจน์ไม่ได้ก็ไม่อาจริบทรัพย์สินนั้นได้ สำนักงาน ปปง. จะไม่มีอำนาจเข้าไปดำเนินคดีได้ เพราะถือว่ามีใช้ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในทางกลับกัน หากมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินขึ้น แต่เงินหรือทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิดอื่นที่มีใช้ความผิดมูลฐานตามที่กฎหมายกำหนด ก็ไม่สามารถดำเนินคดีอาญาอันเป็นความผิดฐานฟอกเงินได้เช่นเดียวกัน

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้จะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการกระทำความผิดมูลฐานเสมอ เมื่อพนักงานสอบสวนพบการกระทำ ความผิดมูลฐานเกิดขึ้นแล้วจะต้องมีการสอบสวนขยายผลต่อไปว่าได้มีการกระทำ ความผิดฐานฟอกเงินด้วยหรือไม่ ถ้ามีจะต้องรับรายงานต่อผู้บังคับบัญชาของตน และต้องรายงานไปยัง สำนักงาน ป.ป.ง. ให้ทราบเพื่อให้เข้าไปดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินต่างๆ ทันที การสอบสวนคดี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจยังไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร อันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า ขณะนี้ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ถูกกำหนดให้อยู่ใน อำนาจการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 (16) ดังนั้น ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของมาตรการพิเศษต่างๆตามกฎหมายว่า ด้วยการสอบสวนคดีพิเศษว่าสมควรที่จะนำมาใช้กับการสืบสวนสอบสวนคดีฟอกเงินอันเป็นคดี พิเศษได้เพียงไร ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1.1 การสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมืออาชีพ (Professional)

ขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่แรกเมื่อพบการกระทำ ความผิด ถือเป็นหัวใจในการดำเนินคดีได้ที่เดียว เพราะพยานหลักฐานในขณะนั้นยังสมบูรณ์ครบถ้วนอยู่ หากพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเก็บพยานหลักฐานได้ละเอียดและครบถ้วนมากเท่าไรก็ยิ่งส่งผล ให้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้มากเท่านั้น ยิ่งในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนพยานหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องก็ยิ่งมากขึ้น การสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงที่ต้องใช้ประกอบการพิจารณามีความเห็น ให้ได้ตามเงื่อนไขขององค์ประกอบความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ต้องครบถ้วน และได้มาโดย ชอบด้วยกฎหมาย รวดเร็ว ตรงกับวัตถุประสงค์ในการสอบสวน ไม่หลงประเด็น ไม่ต้องใช้เวลาใน การศึกษาข้อเท็จจริงนานก่อนลงมือดำเนินการสอบสวน มิใช่รวบรวมทุกอย่างที่ขวางหน้า หลักฐานบางอย่างไม่เกี่ยวข้องในคดีก็จะเป็นการเสียเวลา พนักงานสอบสวนทั่วไปบางคนอาจยังไม่เชี่ยวชาญหรือยังมีประสบการณ์น้อยอาจทำให้ละเลยหลักฐานบางอย่างที่จำเป็นในคดีจริงๆ ไป โดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นการสรุปสำนวนทำความเห็นใน การสั่งฟ้องคดีในชั้นของเจ้าพนักงานสอบสวนเอง ตลอดจนถึงเมื่อส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ โดยรวดเร็วและไม่ต้องมีคำสั่งให้ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมอีก หรือบางกรณีหากพนักงานอัยการ มีคำสั่งไม่ฟ้องเพราะเห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด ดังนั้นบทบาทการเป็น พนักงานสอบสวนมืออาชีพของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนี้จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และ เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะทำการสอบสวน และผ่านการฝึกอบรมตามหลักสูตรของกรมสอบสวนคดี

พิเศษมาแล้ว นอกจากนี้ยังได้กำหนดคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากพนักงานสอบสวนทั่วไป เช่น สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมายสอบไล่ได้เป็นเนติบัณฑิต หรือปริญญาเอก พร้อมประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่าสามปี เป็นต้น และไม่เพียงแต่จะมีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องข้อกฎหมายเท่านั้น ยังต้องมีความรู้ในศาสตร์เฉพาะด้านเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอบสวนนั้น เช่น การสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ด้านการเงิน การธนาคาร ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ การเงิน การธนาคารทำหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานความผิดนั้น โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษได้จัดแบ่งโครงสร้างออกเป็นสำนัก จำแนกตามความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา สำนักคดีอาญาพิเศษ สำนักคดีภาษีอากร สำนักคดีการเงินการธนาคาร เป็นต้น จากคุณสมบัติของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษดังกล่าวข้างต้นจะทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นแหล่งรวมผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในอันที่จะรับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษที่มีความยุ่งยากซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี

4.2.1.2 การสอบสวนในรูปแบบของคณะกรรมการ

การสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบสำนวนแต่ผู้เดียว หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติมก็อาจมีหมายเรียกบุคคลให้เข้ามาเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น หรือให้ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ จากนั้นพนักงานสอบสวนก็จะเป็นผู้สรุปสำนวนส่งให้แก่พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจเกิดความผิดพลาดในการเสนอความเห็นได้ เนื่องจากไม่มีผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ ตั้งแต่เริ่มต้น การสอบสวนในรูปแบบของคณะกรรมการนี้ก็คือการทำงานกันเป็นที่นั่นเอง แต่อาจเกิดคำถามว่าจะทำให้การสอบสวนคดีล่าช้าหรือไม่ เนื่องจากกว่าคณะกรรมการจะมาครบก็เป็นเวลานาน ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าจะเป็นตัวบั่นทอนความรวดเร็วในการดำเนินคดีน่าจะเป็นผลดีมากกว่าทำให้ได้รับข้อมูลมากและละเอียดขึ้น ต้องยอมรับความจริงว่าพนักงานสอบสวนเพียงคนเดียวไม่สามารถรอบรู้ได้ทุกเรื่อง หากมีผู้เข้าร่วมหรือเป็นผู้ช่วยในการสอบสวนบางครั้งอาจทำให้ได้ข้อสังเกตสำคัญ ๆ ในคดีมากขึ้นในกรณีที่ทำงานคนเดียวอาจมองข้ามไป การสอบสวนในรูปแบบของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษอาจแบ่งได้เป็นสองรูปแบบคือ

4.2.1.2.1. การให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนคดีพิเศษ

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 32 ได้ให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาร่วมสอบสวนหรือมาร่วมปฏิบัติหน้าที่กับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษด้วย เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นการสอบสวนแล้วแต่กรณีก็ได้ เว้นแต่การสอบสวนคดีพิเศษที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) (ค) หรือ (ง) ต้องมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารมาสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษทุกคดี ทั้งนี้การสอบสวนร่วมกันหรือการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กคพ. กำหนด

การให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน วัตถุประสงค์หลักก็เพื่อให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานในคดีตั้งแต่ชั้นเริ่มต้นคดี เนื่องจากพนักงานอัยการจะเป็นผู้มีอำนาจในการมีความเห็นและมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีนั้น ๆ และเป็นผู้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาล พนักงานอัยการจึงเป็นผู้มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์พยานหลักฐานได้ดี รู้ว่าพยานหลักฐานใดที่มีความสำคัญในการพิสูจน์ความผิด พยานหลักฐานใดไม่เกี่ยวข้องก็ตัดทิ้งไปทำให้ไม่เสียเวลา หากหลักฐานใดยังไม่ครบถ้วนก็สามารถสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมได้ทันที และยังคงอยู่ในช่วงแรกๆ พยานหลักฐานอาจยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ไม่ถูกทำลาย ทำให้ขั้นตอนในการสรุปสำนวนทำความเข้าใจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องไปหาข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก เพราะหากพนักงานอัยการเห็นว่าพยานหลักฐานยังอ่อนไปและมีคำสั่งให้ไปดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมจะทำให้คดีล่าช้ามากยิ่งขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาในบางกรณีกว่าที่พนักงานอัยการจะเข้ามาตรวจสอบพยานหลักฐานก็ต้องรอจนถึงชั้นตรวจสำนวนเพื่อสั่งฟ้อง ซึ่งระยะเวลาที่ผ่านมาพยานหลักฐานบางอย่างอาจเสียหายหรือถูกทำลายไปก่อนแล้ว อันอาจส่งผลกระทบต่อรูปคดี ทั้งนี้พนักงานสอบสวนจะยังคงมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทำสรุปสำนวนความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องอยู่เช่นเดิมตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ถึงมาตรา 145 โดยพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการสอบสวนจะมีฐานะเป็นเสมือนผู้ช่วยเหลือการสอบสวนเท่านั้น และไม่ผูกพันดุลยพินิจในการสั่งฟ้องคดีของอัยการในชั้นสั่งฟ้องที่อัยการย่อมีความเห็นตรงกันข้ามได้ เนื่องจากข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสอบสวนร่วมกันหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในคดีพิเศษระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร พ.ศ. 2547 ข้อ 8 วรรคแรก กำหนดให้หน้าที่ในการสรุปความเห็นทางคดีเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ดังนั้นหลักการถ่วงดุลย์อำนาจที่มีอยู่ในปัจจุบันยังคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง

4.2.1.2.2 การให้บุคคลต่างๆ เข้ามาเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษ

โดยปกติแล้วการให้บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักการเงิน การธนาคาร หรือพวกโปรแกรมเมอร์มาจัดการกับพวกแฮกเกอร์ เข้ามามีส่วนร่วมในคดีนั้น ทำได้แค่เพียงเรียกเข้ามาสอบสวนในฐานะเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น แต่ในการสอบสวนรูปแบบใหม่นี้ จะให้บุคคลเหล่านี้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษเฉพาะคดี โดยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้แต่งตั้ง ถือเป็น การเปิดมิติใหม่ในการดึงภาคเอกชนเข้ามาร่วมงานซึ่งยังไม่มีกฎหมายฉบับใดเลยที่มีวิธีการเช่นนี้ เป็นการทำงานเชิงสหวิชาชีพ เป็นการระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ควรเข้ามารับผิดชอบการควบคุมอาชญากรรมร่วมกัน เป็นการแชร์ความรู้ความสามารถ เนื่องจากสภาพเดิมจะเป็นการทำงานแบบอาณาจักรใครอาณาจักรมัน บุคคลที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้เพียงให้คำแนะนำแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษถึงแนวทางในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดี แต่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยังคงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีโดยตรงในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนด้วยตนเอง ใช้ดุลพินิจของตนเองประกอบกับคำแนะนำของที่ปรึกษาคดีพิเศษในการทำความเข้าใจในสำนวนคดี ซึ่งพนักงานสอบสวนยังคงมีเอกภาพในการสั่งคดีเช่นเดิม ในการให้บุคคลภายนอกเข้ามาเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษนั้นตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ กำหนดให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้แต่งตั้ง

โดยสรุปแล้วการสอบสวนในรูปแบบของคณะกรรมการสามารถเลือกปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมของแต่ละคดี ไม่ว่าจะเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนเองที่เป็นพนักงานสอบสวนมืออาชีพ โดยการเชิญพนักงานอัยการมาร่วมสอบสวน หรือการให้บุคคลผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษาในคดี ซึ่งเป็นวิธีที่แตกต่างจากการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการแสวงหาหลักฐานในคดีที่มีความยุ่งยากให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษอันเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างยิ่ง

4.2.1.3 การปฏิบัติงานเชิงรุก

การปฏิบัติการเชิงรุก คือ การสืบสวนสอบสวนก่อนเกิดเหตุ หรือการสืบสวนสอบสวนล่วงหน้าในเรื่องที่อาจนำไปสู่คดีพิเศษได้นั่นเอง เป็นการปฏิบัติงานในเชิงป้องกันและลดความเสียหายให้บรรเทาเบาบางลง โดยการสอดส่องดูแลความผิดปกติตั้งแต่เริ่มต้นหากเริ่มได้ข้อมูลที่ไม่ชอบมาพากล ก็ปฏิบัติการเฝ้าติดตาม เช่น การสะกดรอยติดตาม การตรวจสอบข้อมูลและการ

ติดตามพฤติการณ์ของบุคคลหรือบริษัทที่น่าสงสัย โดยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติการในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ การส่งคนเข้าไปแฝงตัวในองค์กรอาชญากรรม บริษัท ตลาดหลักทรัพย์ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ หรือการส่งเจ้าหน้าที่ไปปฏิบัติการ ณ สถานที่ในประเทศไทยในประเทศเป้าหมายที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งปฏิบัติการของอาชญากรรมข้ามชาติ

การปฏิบัติการเชิงรุกนั้นจะต้องมีการสร้างทีมงานหาข่าวที่มีประสิทธิภาพ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี จัดทำแผนปฏิบัติการเชิงรุกในการสืบสวนสอบสวนแต่ละคดี โดยให้ปรากฏเป้าหมาย ขั้นตอน ระยะเวลา งบประมาณ ตลอดจนผลที่คาดว่าจะได้รับจากการสืบสวนสอบสวนแต่ละคดี วิธีสืบสวนสอบสวนก่อนเกิดเหตุนี้ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ได้ดำเนินการอยู่แล้วในขณะนี้โดยจะเริ่มต้นสืบสวนสอบสวนที่ทรัพย์สินก่อนแล้วจึงสาวไปถึงบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด

4.2.2 อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นข้อดีอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากข้อดีของมาตรการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งสมควรนำมาใช้กับการสอบสวนความผิดฐานฟอกเงินอันเป็นคดีพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ความหมายของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) ได้ให้คำจำกัดความของ "พนักงานสอบสวน" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ซึ่ง "การสอบสวน" นั้น ตามมาตรา 2 (11) หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้มีอำนาจและหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

ส่วน "พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ" ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้น หมายความว่า อธิบดี รองอธิบดี และผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจ และหน้าที่

สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ¹ ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษนี้ถือเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วยแล้วแต่กรณี²

การสอบสวนจึงมีขึ้นเมื่อเกิดความผิดอาญาขึ้นแล้ว ซึ่งต่างจากการสืบสวน โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) ที่บัญญัติว่า "การสืบสวน" หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดอันแสดงว่าเป็นการกระทำที่เกิดก่อนการกระทำผิดอาญา หรือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนเมื่อเกิดความผิดอาญาขึ้นแล้ว

คดีอาญาเป็นคดีที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของบุคคลผู้ได้รับความเสียหาย³ และบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด⁴ ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการค้นหาหลักฐานในการกระทำความผิด โดยเริ่มต้นจากการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ ผู้ที่รัฐมอบอำนาจและหน้าที่โดยตรงกับคดีอาญาได้แก่ ตำรวจ อัยการและศาล ซึ่งในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้นพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานตำรวจเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการเริ่มคดีอาญาหรือสอบสวนคดีอาญา การสอบสวนของพนักงานสอบสวนก็คือ การตรวจสอบความจริงในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร เหตุนี้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 31 จึงบัญญัติว่า "ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด" และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

¹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 3

² พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 23

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) "ผู้เสียหาย" หมายความว่า บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจกระทำแทนได้

⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4) "ผู้ต้องหา" หมายความว่า บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดแต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

มาตรา 138 กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเพื่อทราบถึงความเป็นมาแห่งชีวิต และความประพฤติอันเป็นอาชญาของผู้ต้องหา รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีต่อไปของพนักงานอัยการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือต้องรวบรวมข้อเท็จจริงที่พนักงานอัยการสามารถใช้ดุลพินิจในการสั่งคดี รวมตลอดถึงการที่พนักงานอัยการจะสามารถใช้แถลงต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในการที่จะลงโทษจำเลยได้อย่างเหมาะสมกับความผิดที่จำเลยกระทำ ซึ่งในส่วนของพนักงานอัยการนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ก็บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการที่จะสั่งสอบสวนเพิ่มเติม หรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งพยานมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไปได้ บทบัญญัติที่เกี่ยวกับพนักงานสอบสวนก็ดี หรือพนักงานอัยการก็ดี ดังที่กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า เจ้าพนักงานของรัฐทั้งสองจะต้องดำเนินคดีโดยความรอบคอบและเที่ยงธรรมนั่นเอง⁵

เนื่องจากปัจจุบันพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีผลบังคับใช้แล้ว และได้มีการให้อำนาจพิเศษบางประการแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีอันมีลักษณะพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

4.2.2.2 อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

เนื่องจากลักษณะการกระทำความผิดในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในรูปแบบต่างๆ มากมาย เช่น มีการนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาประกอบการกระทำผิด ผู้กระทำความผิดกลับกลายเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูง มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการทำงานมาก จึงทำให้ทราบถึงวิธีที่จะปกปิด ซ่อนเร้นให้พ้นจากการถูกตรวจสอบรวมถึงการทำลายหลักฐานในการกระทำผิดได้อย่างแนบเนียน บุคคลเหล่านี้ได้นำความรู้ความเชี่ยวชาญของตนไปใช้แสวงหาผลประโยชน์ในทางที่ผิดเนื่องจากให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า ดังนั้นการที่จะปราบปรามการกระทำความผิดจึงจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญในลักษณะสหวิชาชีพ เพื่อแสวงหาหลักฐานที่สำคัญอันแสดงให้เห็นได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าได้มีการกระทำความผิดเช่นนั้นจริง ด้วยเหตุที่คดีพิเศษมีความยุ่งยากซับซ้อน การแสวงหาหลักฐานในการกระทำผิดจึงค่อนข้างยากลำบาก อำนาจของพนักงานสอบสวนตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานำบัญญัติ

⁵ คณิต ณ นคร, "วิธีพิจารณาความอาญาไทย" : หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน, :วารสารนิติศาสตร์ 15 กันยายน 2538 : 13-14.

ไว้ อาจยังไม่เอื้ออำนวยเพียงพอในการแสวงหาหลักฐาน ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงได้ให้อำนาจพิเศษแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมากกว่าอำนาจที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้บางประการ ซึ่งผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ถึงรายละเอียดของแต่ละมาตรการพิเศษ ดังนี้

4.2.2.2.1 เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น

การค้น หมายความว่าถึงมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เจ้าพนักงานได้กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ในอันที่จะทำให้การสืบสวนสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลให้บังเกิดผลสมความมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการค้นก็เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 238 บัญญัติว่า

"ในคดีอาญา การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุให้ค้นได้โดยต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ"

โดยหลักแล้วการค้นโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจต้องมีหมายค้น หรือคำสั่งของศาล แต่มีข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (1) ถึง (5)⁶ ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้าทำการค้นในที่รโหฐานโดยไม่ต้องมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลในกรณีต่อไปนี้

- (1) เมื่อมีเสียงร้องเรียกให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น
- (2) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้าซึ่งกำลังกระทำลงในที่รโหฐาน
- (3) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปทุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น
- (4) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การ

⁶ มาตรา 92 แก้ไขโดยมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก หน้า 1 วันที่ 23 ธันวาคม 2547)

กระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนินเข้ากว่า จะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(5) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

จะเห็นได้ว่าการใช้อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติห้ามมิให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเข้าไปค้นเคหสถานโดยไม่มีหมายค้น เว้นแต่จะเข้ากรณียกเว้นตามมาตรา 92 ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่สามารถดำเนินการกับผู้กระทำความผิดอาญาในลักษณะพิเศษ เช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากพยานหลักฐานในการกระทำความผิดดังกล่าวส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ก็就会被ทำลายทั้งหมด ทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดกับผู้กระทำความผิดไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ปัจจุบันมีกฎหมายที่บัญญัติให้เจ้าพนักงานมีอำนาจเข้าไปในเคหสถานเพื่อทำการค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น อันได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545^{*}) บัญญัติว่า

“เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กรรมการเลขาธิการ รองเลขาธิการและเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนินเข้า

* หมายเหตุ: เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้คือโดยที่มาตรา 238 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ในคดีอาญา การค้นในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงสมควรกำหนดเหตุให้ค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นไว้ให้ชัดเจนนอกจากนั้นเพื่อให้การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กว่าจะเอาหมายค้นมาได้ บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

- (2) ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- (3) จับกุมบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (4) ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- (5) ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- (6) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (7) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดและแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุอันควรสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือไว้ให้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้เจ้าพนักงานผู้ค้นส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก เจ้าพนักงานผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งระดับ 7 ขึ้นไป หรือข้าราชการตำรวจตำแหน่งตั้งแต่สารวัตรหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือข้าราชการทหารตำแหน่งผู้บังคับกองร้อยหรือเทียบเท่าขึ้นไป

เจ้าพนักงานตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนหรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนดำเนินการให้เป็นไปตามที่เลขาธิการกำหนดด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ โดยทำเอกสารมอบหมายให้ไว้ประจำตัวเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายนั้น

เจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องแสดงเอกสารมอบหมายนั้นต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

ในการปฏิบัติการตามมาตรา 14 ให้กรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการและเจ้าพนักงานเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายนี้

ให้เลขาธิการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรา 14 เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี โดยให้รายงานข้อเท็จจริง ปัญหา อุปสรรค ปริมาณการ

ปฏิบัติงาน และผลสำเร็จของการปฏิบัติงานโดยละเอียดเพื่อให้คณะรัฐมนตรีเสนอรายงานดังกล่าวพร้อมข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีต่อสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา"

และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38(3) ได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการ บัญญัติว่า

"เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้กรรมการธุรการ เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขาธิการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆมาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีการซุกซ่อน หรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ ยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติการตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น"

มาตรการดังกล่าวให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเลขาธิการสามารถเข้าไปในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใดๆ เพียงเพราะมีเหตุสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ฐานพอกเงิน โดยไม่ต้องมีหมายค้น ซึ่งจะทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานรวดเร็วยิ่งขึ้นมากกว่า การค้นโดยไม่มีหมายค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 92 (4) ที่ให้ พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะเข้าทำการค้นเคหสถานโดยไม่มีหมายค้น ต้องมี พยานหลักฐานตามสมควรว่ามีสิ่งของที่มิใช่เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ ใช้หรือมิใช่เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด ได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่ได้รับการยกเว้นตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 238 กล่าวคือให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษค้นได้โดยไม่ต้อง มีหมายค้นไว้ในมาตรา 24 (1) บัญญัติว่า

"เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมี อำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(1) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามี บุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินที่มิใช่เป็น ความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเน้นซ้ำว่าจะเอา หมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไปหรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือเปลี่ยน สภาพไปจากเดิม

(2) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมิใช่เป็น ความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(3) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงาน ของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่ง บัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(4) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือ ส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(5) ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (1) (2) (3) และ (4)

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษปฏิบัติตามข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด เฉพาะการใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (1) นอกจากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้อง ดำเนินการเกี่ยวกับวิธีการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วให้พนักงาน

สอบสวนคดีพิเศษแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าคั้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจคั้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุผลส่งตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าคั้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่คั้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวทันทีที่กระทำได้และหากเป็นการเข้าคั้นในเวลากลางคืนภายหลังจากพระอาทิตย์ตก พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าคั้นต้องเป็นข้าราชการพลเรือนตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ขึ้นไปด้วย

ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าคั้นส่งสำเนาบันทึกเหตุผลส่งตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อตามวรรคสาม และสำเนาบันทึกการตรวจคั้นและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดต่อศาลจังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ทำการคั้น หรือศาลอาญาในเขตกรุงเทพมหานคร ภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจคั้น เพื่อเป็นหลักฐาน

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับใดจะมีอำนาจหน้าที่ตามที่ได้กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจะต้องได้รับอนุมัติจากบุคคลใดก่อนการดำเนินการให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด โดยทำเอกสารให้ไว้ประจำตัวพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ได้รับอนุมัตินั้นและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้นั้นต้องแสดงเอกสารดังกล่าวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง"

พิจารณาหลักเกณฑ์ในการให้เจ้าพนักงานสามารถเข้าคั้นโดยไม่มีหมายคั้นจากทั้งสามพระราชบัญญัติข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าเหตุที่กฎหมายให้อำนาจพิเศษดังกล่าวขึ้นเนื่องจากความผิดทั้งสามพระราชบัญญัตินี้มีความสำคัญ ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานฟอกเงินหรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้ว่ากฎหมายจะให้อำนาจเจ้าพนักงานคั้นโดยไม่มีหมายคั้นได้ก็ตาม แต่กฎหมายก็ให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมาก กล่าวคือ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 พนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่จะเข้าคั้นนั้นต้องแสดงเอกสารประจำตัวทุกครั้ง และแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าคั้น เมื่อคั้นแล้วจะต้องรายงานเหตุผลและผลการตรวจคั้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาขึ้นไป นอกจากนั้นยังต้องบันทึกเหตุผลส่งตามสมควรที่สามารถทำให้เข้าคั้นได้โดยไม่มีหมายคั้นเป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานนั้นด้วย ซึ่งวิธีการทั่วไปตามตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้นมีความคล้ายคลึงกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กล่าวคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคุณสมบัติ การแต่งตั้ง การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้พนักงาน

เจ้าหน้าที่ต้องแสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อผู้ครอบครอง หรือผู้แลสถานที่นั้นและแสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น และให้บันทึกรายละเอียดแห่งการค้นและบัญชีสิ่งของที่ค้นได้แล้วอ่านให้ผู้ครอบครองเคหสถานฟังและลงลายมือชื่อรับรองไว้ รายงานผลการตรวจค้นให้เลขาธิการทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ค้น แต่มีข้อแตกต่างประการหนึ่งคือ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในการเข้าค้นส่งสำเนาบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อตามวรรคสาม และสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดต่อศาลจังหวัดที่มีอำนาจเหนือท้องที่ทำการค้น หรือศาลอาญาในเขตกรุงเทพมหานครภายในสี่สิบแปดชั่วโมงหลังจากสิ้นสุดการตรวจค้น เพื่อเป็นหลักฐานซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 ไม่ได้กำหนดไว้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เป็นการเพิ่มความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ประชาชนได้ว่าการค้นโดยไม่มีหมายค้นของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นจะต้องได้รับการตรวจสอบโดยศาลอยู่เสมอเพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

4.2.2.2.2 การค้นบุคคลหรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัย

การค้นตัวบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 93 นั้น พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้มีอำนาจค้น ราษฎรไม่มีอำนาจค้น โดยหลักแล้วกฎหมายห้ามการค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน แต่มีข้อยกเว้นให้ค้นได้ในกรณีที่ต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อที่จะใช้ในการกระทำความผิด เช่น พกอาวุธไปเพื่อฆ่าคน หรือได้สิ่งของมาโดยการกระทำความผิด เช่น สงสัยว่ามีสิ่งของที่ได้มาจากการลักขโมย หรือบุคคลนั้นมีสิ่งของไว้เป็นความผิด เช่น สงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่ในตัว หากการค้นนั้นปราศจากเหตุอันควรสงสัยแล้วถือว่าเป็นการค้นโดยไม่ชอบพยานหลักฐานที่ได้มาก็จะรับฟังไม่ได้แต่ทั้งนี้ มีข้อสังเกตบางประการ คือการค้นบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นเมื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองอันเป็นสิ่งของที่ "ได้ใช้" ในการกระทำความผิด การจะค้นตามมาตรา 93 นี้ไม่ได้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดเหตุที่จะค้นบุคคลได้เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสิ่งของเพียงสามกรณีนี้อยู่ในความครอบครองเท่านั้น คือ

- (ก) สิ่งของที่มีไว้เพื่อที่จะใช้ในการกระทำความผิด
- (ข) สิ่งของที่ได้มาโดยกระทำความผิด

(ค) สิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด

ดังนั้นหากเจ้าพนักงานผู้ค้นต้องการได้สิ่งของที่ "ได้ใช้" ในการกระทำความผิดอาจจะต้องจับก่อนแล้วทำการค้นตัวผู้ถูกจับโดยอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 85 เพราะการค้นตัวผู้ถูกจับหลังจากการจับแล้วจะค้นโดยอาศัยเหตุใดๆ ก็ได้ กรณีการค้นตามมาตรา 93 เป็นเรื่องของการค้นก่อนจับ ส่วนมาตรา 85 เป็นเรื่องของการจับแล้วค้น⁷ เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้ค้นบุคคลหรือยานพาหนะได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีหมายค้นไว้ในมาตรา 24 (2) เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือใช้เป็นพยานหลักฐานได้ จะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถที่จะค้นตัวบุคคลเพื่อพบทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องจับก่อนแล้วจึงทำการค้นตัวผู้ถูกจับดังเช่นการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้เช่นนั้น

ในกรณีที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดให้ค้นยานพาหนะได้ด้วย เนื่องจากเกรงว่าจะมีการตีความว่ายานพาหนะเป็นที่โรฐานทำให้การค้นยากลำบาก⁸ ทั้งนี้ยังได้แนวทางมาจากต่างประเทศ เช่น กฎหมายอังกฤษ ได้บัญญัติการค้นยานพาหนะไว้เป็นพิเศษแยกจากการค้นที่โรฐาน โดยบัญญัติไว้ใน The Police and Criminal Evidence Act 1984, Section 1 การกำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ค้นยานพาหนะไว้โดยเฉพาะนั้น ทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่มีบัญญัติเรื่องการค้นยานพาหนะไว้โดยเฉพาะ และเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในเรื่องการค้น ตามมาตรา 38 (3) บัญญัติเพียงให้เจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถาน สถานที่หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุสงสัยตามสมควรจะมีการชุกซ่อน หรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องจากการเงินซ้ำักว่าจะเอาหมายค้นมาได้ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวจะถูกโยกย้าย ชุกซ่อน ทำลายหรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม แต่ไม่มีการบัญญัติให้

⁷ เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดำเนินคดีในชั้นตอนก่อนการพิจารณา, (กรุงเทพฯ : จีรรัชการพิมพ์) หน้า 311

⁸ สุรพล ไตรเวทย์, การสอบสวนคดีพิเศษ, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547) หน้า 121

เจ้าหน้าที่คืบบุคคลได้ดังเช่นพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ดังนั้นเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมากกว่า ซึ่งการใช้อำนาจดังกล่าวอาจทำให้สามารถพยานหลักฐานในการกระทำความผิดซึ่งเป็นคดีพิเศษได้มากยิ่งขึ้น

4.2.2.2.3 การมีหนังสือสอบถาม

การมีหนังสือสอบถามหรือหมายเรียกบุคคลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการออกหมายเรียกบุคคลหรือสิ่งของซึ่งอยู่ในครอบครองตามมาตรา 132 (3) กล่าวคือ ให้นักงนสอบสวนออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง หากได้จัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย นอกจากนี้พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจออกหมายเรียก ผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาให้ถ้อยคำแก่พนักงานสอบสวนได้⁹

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้นไม่ได้ให้อำนาจแก่รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งตัวเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ หรือส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา แต่การกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษนั้น ส่วนใหญ่เอกสารหลักฐานมักจะอยู่ในความครอบครองของหน่วยงานต่างๆ หรือเจ้าหน้าที่ อาจทำให้เป็นอุปสรรคในการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งตัวเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ หรืออาจส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา¹⁰ หรือมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้

⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 วรรคแรก

ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา¹⁰ ก็สามารถทำได้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และหากผู้ใดไม่ให้ความสะดวกหรือไม่ให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งบัญชีเอกสารก็จะมีโทษทางอาญาตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 กล่าวคือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจพนักงานในทำนองเดียวกับที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ให้อำนาจพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 วรรคหนึ่ง (7) (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545) บัญญัติว่า

“เพื่อดำเนินการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้กรรมการเลขาธิการ รองเลขาธิการและเจ้าพนักงานมีอำนาจดังต่อไปนี้

(7) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานใดๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชี เอกสาร หรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา”

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 38 (1) และ (2) ได้ให้อำนาจกรรมการธุรกรรม เลขาธิการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจที่จะมีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจแล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสารหรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณาได้ หรืออาจจะ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา และหากผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานตามมาตรา 38 (1) หรือ (2) ย่อมมีความผิดและต้องได้รับโทษทางอาญาตามมาตรา 64 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม

¹⁰ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 24(3)

¹¹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 24(5)

การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4.2.2.2.4 การดักฟัง (Wiretapping) หรือการดักข้อมูลข่าวสาร

กระบวนการยุติธรรมมักประสบกับปัญหาความยากลำบากในการแสวงพยานหลักฐาน มาดำเนินคดีกับคดีที่มีลักษณะพิเศษ เช่น องค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้นการให้องค์กรหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา มีอำนาจในการใช้วิธีสืบสวนสอบสวนพิเศษ เช่น การดักจับการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคม เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ดักฟังโทรศัพท์ของบุคคล อาจทำให้รวบรวมพยานหลักฐานในการกระทำความผิดได้มากยิ่งขึ้น เป็นที่ทราบกันทั่วไปในประเทศประชาธิปไตยแทบทุกประเทศ มีกฎหมายรองรับให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐลักลอบทำการดักฟังทางโทรศัพท์หรือสามารถหาข่าวสารข้อมูลความลับได้ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมร้ายแรงบางประเภทได้ แม้แต่ประเทศที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลกว่ามีหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยอย่างมากอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศสหพันธรัฐเยอรมันก็มีกฎหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถลักลอบดักฟังทางโทรศัพท์ได้ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมาย The Omnibus Crime Control and Safe Street Act 1968 ประเทศอังกฤษมีกฎหมาย Interception of Communications Act 1985 ประเทศสหพันธรัฐเยอรมันมีกฎหมาย Gesetz zu Beschraenkung Des Briefs,-Post-UND Fernmeidegeheimnisses VOM 13 AUGUST 1968 Aenderung 27.5.1992 ส่วนประเทศฝรั่งเศสได้มีการตรารัฐบัญญัติเลขที่ 91-646 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 1991 ว่าด้วยการคุ้มครองความลับของการสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมขึ้นใช้บังคับ

วิธีดังกล่าวเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการที่จำเป็นแก่การที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดหรือเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องร้องลงโทษ และทำให้ทราบการเคลื่อนไหวขององค์กรการก่อการร้าย องค์กรอาชญากรรม ซึ่งช่วยให้สามารถดำเนินการรักษาความปลอดภัยแก่ประชาชนทั่วไป เจ้าหน้าที่ หน่วยงานต่างๆ ให้พ้นจากการบ่อนทำลาย การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย แต่วิธีการดักฟังนี้มีผลกระทบต่อเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายต้องกำหนดให้แจ้งชัดว่าให้อำนาจองค์กร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอำนาจรักษาความมั่นคงของรัฐดักจับการติดต่อสื่อสารถึงกันทางโทรคมนาคมของราษฎรได้ในกรณีใดบ้าง เพื่อให้ราษฎรได้ทราบล่วงหน้าว่าการติดต่อสื่อสารถึงกันของตนนั้นอาจถูกองค์กรของรัฐ และ

เจ้าหน้าที่ดักฟังได้ และในขณะเดียวกันต้องมีระบบการควบคุมตรวจสอบที่รัดกุม ตั้งแต่ขั้นตอน การขออนุญาตใช้วิธีดักฟัง การดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว และการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ มาไปใช้ประโยชน์ เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่นำวิธีการนี้ไปใช้ในทางที่ผิด

สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 37 ได้เปิด ช่องให้สามารถบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับเพื่อทำการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาความ มั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วย ประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้น แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความ สงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

การมีกฎหมายรองรับดังกล่าว จะส่งผลดีในการใช้อำนาจในการลักลอบดักฟังทาง โทรศัพท์นี้เป็นไปอย่างรัดกุม รอบคอบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ โดยจะต้องมีองค์หรือมาตรการ ต่างๆ โดยละเอียดทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอน องค์กรและเจ้าหน้าที่ ของรัฐจะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพียงเท่าที่กฎหมายให้ อำนาจไว้เท่านั้น แต่ปัจจุบันกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 105 พระราชบัญญัติโทรเลข และโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 10 พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25 พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2502 มาตรา 4 และมาตรา 5 พระราชบัญญัติว่า ด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย แห่งชาติ พ.ศ. 2517 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2495 มาตรา 11 ไม่ได้ให้อำนาจรัฐหรือเจ้าพนักงานรัฐในการดักฟังทางโทรศัพท์แต่อย่างใด ดังนั้นในสภาวะการณ์ปกติ กฎหมายไทยมิได้ให้อำนาจรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะดักฟังทาง โทรศัพท์ คงมีเพียงพระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2528 ได้ให้อำนาจในการดักรับการ สื่อสารทางสัญญาณวิทยุได้ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด แต่โทรศัพท์มิได้ติดต่อผ่านทาง สัญญาณวิทยุ ดังนั้นจึงไม่อาจอ้างอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อทำการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ จากการศึกษาพบว่าไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจในการดักฟังทางโทรศัพท์เพียงไม่กี่ฉบับ อันได้แก่

- พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 มาตรา 2 มาตรา 8 และมาตรา 9 ได้ให้อำนาจ พิเศษแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการสื่อสาร โดยการตรวจ

ข่าวสาร จดหมาย โทรเลข หีบห่อหรือสิ่งอื่นใดที่ส่งหรือมีไปมาถึงกันในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ แต่มาตรา 9(2) หาได้มีบทบัญญัติชัดแจ้งว่าให้ดักฟังได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้กฎอัยการศึกที่มุ่งรักษาความสงบเรียบร้อยจากภัยซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร กอปรกับความหมายของ "ข่าวสาร" นั้นหมายความถึง ข้อความที่ส่งมาให้รู้เรื่องกัน โดยความตามมาตรา 9 (2) ที่ว่า "สิ่งอื่นใดที่มีไปมาถึงกัน" น่าจะตีความได้ว่าหมายรวมถึงการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ด้วย แต่อำนาจในการดักฟังตามพระราชบัญญัตินี้ จำกัดเฉพาะเมื่อมีประกาศใช้กฎอัยการศึกก่อนเท่านั้น

- พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2502 บัญญัติขึ้นเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายภายใน และนโยบายต่างประเทศและนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจและอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ แต่มิได้ให้อำนาจในการดักฟัง

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 มาตรา 14 จัตวา ได้ให้อำนาจในการดักฟังหรือดักข้อมูลข่าวสารที่ส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ซึ่งเป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเฉพาะการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่รวมความผิดฐานเสพ ครอบครอง ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด กฎหมายฉบับนี้มีลักษณะที่มีการพัฒนาความก้าวหน้าทันกับเทคโนโลยีที่ไม่หยุดอยู่กับที่ เพื่อให้สามารถยับยั้งอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการรวบรวมพยานหลักฐาน ข้อมูลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดีได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 บัญญัติว่า

"ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า บัญชีลูกค้ำของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์การสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเลขาธิการมอบหมายเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าถึงบัญชี ข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวนั้นก็ได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ศาลจะสั่งอนุญาตให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ยื่นคำขอดำเนินการโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้ แต่ทั้งนี้ให้อนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

เมื่อศาลได้สั่งอนุญาตตามความในวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้ว ผู้เกี่ยวข้องข้อกับข้อมูลทางการสื่อสาร หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามคำสั่งดังกล่าว จะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามมาตรานี้"

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 ได้ให้อำนาจในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจำกัดเพียงบัญชีลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งเกี่ยวกับมูลฐานความผิด 8 มูลฐานเท่านั้น ทั้งนี้วิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าถึงข้อมูลของพนักงานก็ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดด้วย แต่การดำเนินการดังกล่าวไม่รวมถึงการกระทำความผิดในคดีอาญาร้ายแรงอื่นๆ ด้วย เช่น ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กฎหมายดักฟังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดว่าการนำไปใช้นั้นจะต้องพิจารณาประเภทคดีและความมั่นคงของประเทศชาติเป็นสำคัญ เมื่อเทียบกับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศชาติโดยรวมแล้ว ประชาชนอาจต้องยอมรับการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองไว้บางประการ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงได้ให้อำนาจพิเศษแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการดักฟังไว้ในมาตรา 25 ซึ่งบัญญัติว่า

“ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

- (1) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ
- (2) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว
- (3) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุมัติตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏว่าเหตุผลความจำเป็นที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไปอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้วให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ตามข้อบังคับที่ กคพ.กำหนด"

มาตรการกฎหมายในการดักฟัง หรือการเข้าถึงเอกสารข้อมูลตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นี้ มีลักษณะคล้ายกับมาตรการกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญเช่นเดียวกันคือ ต้องได้รับอนุมัติหรือมอบหมายจากหัวหน้าส่วนราชการและได้รับอนุญาตจากศาลด้วย กล่าวคือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหนังสือก่อน จึงจะสามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษใช้วิธีการดักฟังได้คราวละไม่เกิน 90 วัน แต่อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควรหากมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป

มาตรการกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 46 นั้น ศาลที่อนุญาตให้ดำเนินการได้เป็นศาลแพ่ง ทั้งนี้เพราะมาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าวเป็นกระบวนการทางแพ่ง เช่น การริบทรัพย์สินหรือให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน แม้จำเลยหรือเจ้าของทรัพย์สินจะถูกยกฟ้อง แต่ถ้าทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ก็ต้องดำเนินการทางศาลให้ตกเป็นของแผ่นดินตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนมาตรการกฎหมายในการเข้าถึงเอกสารตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นั้นเป็นมาตรการหรือกระบวนการทางอาญาจึงต้องขออนุญาตต่อศาลอาญา¹²

นอกจากนี้หากพิจารณาพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 แล้วพบว่ามีความหมายในทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

¹² สุรพล ไตรเวทย์, การสอบสวนคดีพิเศษ. (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2547) หน้า 124-125.

แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 มาตรา 14 จัดว่า แต่มีข้อแตกต่างกล่าวคือ พระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 ให้อำนาจมากกว่าพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดที่ให้อำนาจเฉพาะคดียาเสพติด เป็นการเพิ่มเติมฐานความผิดที่ไม่ใช่เพียง ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หากแต่เป็นความผิดคดีพิเศษตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการ สอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ทั้งหมด 27 ฐานความผิด ดังนั้นทำให้การใช้วิธีการดักฟังนั้น สามารถใช้กับความผิดได้หลายประเภทมากขึ้น และเนื่องจากการใช้วิธีการดักฟังส่งผลกระทบต่อ เสรีภาพของประชาชนโดยตรง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 26 จึง บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามมาตรา 25 เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ ซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา 25 และเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล ผู้ใดฝ่าฝืนจะมีโทษ ตามมาตรา 39 กำหนดโทษไว้ว่าผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำความผิดเป็นการกระทำโดย พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ พนักงานอัยการผู้เข้าร่วมในการสอบสวนหรือเข้า ร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 32 หรือผู้เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 25 ผู้กระทำความ ผิดต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้ นอกจากนี้การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ข้อมูล ข่าวสารที่ได้มา และการทำลายข้อมูลข่าวสารอื่นต้องเป็นไปตามข้อบังคับของ กคพ.¹³

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่ามาตรการการดักฟังมีประโยชน์มากมายหลาย ประการ กล่าวคือ ทำให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะติดตามการกระทำความผิดได้ตั้งแต่เริ่มต้น และ เจ้าหน้าที่มั่นใจได้ว่าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดเนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติรองรับและมีวิธีการ ควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด การใช้วิธีการดังกล่าวรัฐสามารถทราบความ เคลื่อนไหวล่วงหน้าก่อนที่จะมีการกระทำร้ายแรง และหาทางป้องกันก่อนความผิดจะเกิดขึ้น เป็น มาตรการส่งเสริมสนับสนุนกฎหมายต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากข้อดีต่าง ๆ ของการ อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ใช้วิธีดักฟังได้ ผู้เขียนเห็นว่าหากได้นำมาใช้กับการกระทำความผิดฐานฟอก เงินอันเป็นคดีพิเศษนั้น จะทำให้การปราบปรามทั้งภายในและต่างประเทศ เช่นคดีเกี่ยวกับความ มั่นคง การก่อการร้าย การค้าประเวณีข้ามชาติ คดีทุจริตคอร์รัปชัน คดียาเสพติด รวมถึงคดีพิเศษ อื่นๆ จะทำให้การกระทำความผิดร้ายแรงต่างๆ ลดลง การรวบรวมพยานหลักฐานสำคัญอันเป็น ประโยชน์ต่อการพิสูจน์ความผิดเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็สมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

¹³ ข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ข้อมูลข่าวสารที่ได้มา และการ ทำลายข้อมูลข่าวสารอื่น พ.ศ. 2547

4.2.2.2.5 การแฝงตัว (Sting Operation or Under Cover)

การแฝงตัวนั้นหมายถึงหน่วยงานสืบสวนสอบสวน เช่น ตำรวจ หรือสื่อต่างๆ ที่ใช้เป็นเครื่องล่อให้อาชญากรกระทำความผิดทางอาญา ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ และเนื่องด้วยการกระทำความผิดนั้นเอง เจ้าหน้าที่ที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดหาหรือวางกับดัก สำหรับดึงดูดใจหรือล่อใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักหรือเป้าหมายหลักเพื่อที่จะจับผู้กระทำความผิดให้ได้ในขณะที่กระทำความผิดพร้อมด้วยหลักฐานในการกระทำความผิดโดยที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถปฏิเสธได้เลย แต่การกระทำความผิดนั้นต้องเป็นการกระทำที่ผู้กระทำจะกระทำด้วยตนเองอยู่แล้ว มิใช่เจ้าหน้าที่หลอกล่อหรือยุยงให้กระทำ หากเป็นเช่นนั้นถือว่าพยานหลักฐานที่ได้มานั้น ไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่สามารถรับฟังเป็นพยานเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดได้ในชั้นพิจารณาคดี เหตุใดจึงเรียกวิธีการสืบสวนสอบสวนโดยการแฝงตัวว่า Sting Operation นั้น มีความเป็นไปได้ที่น่าจะมีที่มาจากลักษณะของผึ้ง กล่าวคือ ในรังผึ้งซึ่งมีน้ำผึ้งอยู่นั้น เปรียบเสมือนเป็นเหยื่อล่อหรือการจับกุม ซึ่งบางครั้งเรียกว่า Honey trap เมื่อมีบุคคลใดก็ตามต้องการน้ำผึ้งนั้นและพยายามที่จะเอาน้ำผึ้งจากรังนั้น เมื่อเข้ามาใกล้ ผึ้งก็จะตอยโดยการผึ้งเหล็กในบุคคลผู้นั้น เปรียบเทียบได้ว่าเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปแฝงตัวหรือเป็นคนล่อให้กระทำความผิดนั้นเป็นผึ้งจะเรียกว่า "The trappers" ส่วนการจับกุมก็เปรียบเสมือนการปล่อยเหล็กใน ที่เรียกกันว่า "Sting" นั่นเอง¹⁴

การสืบสวนสอบสวนในลักษณะการเป็นสายลับหรือการแฝงตัวนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเข้าไปแฝงตัวในกลุ่มผู้กระทำความผิด เพื่อรับฟังข้อมูลว่ากลุ่มบุคคลนั้นหรือกลุ่มองค์กรนั้นมีเป้าหมายหรือมีการวางแผนในการกระทำความผิดอย่างไร ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องทำการแฝงตัวโดยการปฏิบัติตนเข้าไปกลมกลืนกับกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ โดยการเข้าร่วมในการกระทำความผิดอาญากับกลุ่มบุคคลนั้น เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือหรือความไว้วางใจ เช่น เจ้าหน้าที่เข้าไปแฝงตัวกับกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด สมาคม อั้งยี่ หรือขงโจร เป็นการแสวงหาข้อมูลการกระทำความผิด ในระหว่างนั้นเจ้าหน้าที่อาจต้องกระทำความผิดอาญาบางประการ เช่น ต้องเข้าร่วมในการขนส่งยาเสพติด หรือการติดต่อซื้อขายยาเสพติดเพื่อให้กลุ่มอาชญากรไว้วางใจ ข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่ได้รับจากการใช้วิธีแฝงตัวนี้ทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถทำการสอบสวนขยายผลและวางแผนจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งการแฝงตัวนี้จำเป็นต้องทำหลักฐานเท็จเพื่อเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคนใดได้ เช่น บัตร

¹⁴ V Satya , Hubli ,<http://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/1336044.cms>

ประจำตัวประชาชนปลอม หนังสือเดินทางปลอม รวมทั้งการแสดงถึงการมีอาชีพและสถานะซึ่งไม่เป็นความจริงโดยให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนให้ถือว่าการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย

วิธีการแฝงตัวในต่างประเทศนั้นหมายรวมถึงการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่างๆ ด้วย เช่น เครื่องบันทึกเสียง วีดีโอขนาดจิ๋ว กล้องถ่ายรูปที่สามารถซ่อนในที่ต่างๆได้ เพื่อบันทึกภาพและเสียงการสนทนา หรือกิริยาอาการส่วนบุคคลนั้น มีวิธีการหลากหลายในการซ่อนอุปกรณ์ดังกล่าว เช่น ในกระเป๋าเอกสาร ในเพลงเจอร์ ที่จุดบุหรี่ ในเครื่องโทรศัพท์ ปากกา เครื่องมือตรวจจับกลิ่น หรือในกรอบแว่นตา บางครั้งก็ซ่อนอยู่ในร่างกายของผู้ใช้เอง เป็นต้น โดยอุปกรณ์เหล่านี้จะถูกส่งสัญญาณผ่านคลื่นวิทยุ หรืออาจจะเป็นแบตเตอรี่ที่ถูกซุกซ่อนไว้ในนั้นได้

ในหลายประเทศ การใช้อุปกรณ์เหล่านี้ถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายหากนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต แต่มีบางประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยในแถบตะวันตกนั้นไม่มีกฎข้อห้ามในการขายหรือซื้อ รวมถึงการใช้อุปกรณ์นั้นในบ้านหรือออฟฟิศ แต่ในการใช้นั้นบริษัทผู้ผลิตจะต้องมีคำเตือนระบุไว้ที่ตัวสินค้า รวมถึงการโฆษณา สินค้าและอุปกรณ์บางประเภทก่อนการใช้จะต้องมีใบอนุญาตด้วย เป็นหน้าที่ของผู้ซื้อที่จะต้องเข้าใจก่อนที่จะซื้ออุปกรณ์ ผู้ผลิตจะไม่รับผิดชอบใดๆ ในกรณีที่ผู้ซื้อนำไปกระทำความผิดอาญาหรือนำไปใช้ในทางที่ผิดนอกเหนือจากที่ระบุไว้ที่ตัวสินค้า เป็นความรับผิดชอบของผู้ซื้อเอง โดยการใช้เป็นหน้าที่ของผู้ใช้ที่จะต้องทราบกฎหมายของแต่ละรัฐ และกฎหมายท้องถิ่นของตนเองด้วยว่า อนุญาตให้ใช้ได้เพียงใด การที่จะขอคืนสินค้าเมื่อซื้อไปแล้วโดยอ้างว่าไม่รู้กฎหมายในท้องถิ่นของตน รัฐ หรือกฎหมายกลาง ว่าห้ามใช้หรือไม่ทราบว่าเป็นต้องมีใบอนุญาตนั้นไม่สามารถทำได้

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมีเพียงหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย และนักสืบเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากตำรวจเท่านั้นที่ได้รับอนุญาตให้สามารถใช้อุปกรณ์เหล่านั้นได้ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่แน่ชัด และจำเป็นต้องมีเงื่อนไขการควบคุมอย่างระมัดระวัง นักสืบเอกชนที่ได้รับอนุญาตสามารถใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเท่านั้น แต่ไม่สามารถใช้วิธีการเข้าไปแฝงตัวได้ มีเพียงหน่วยงาน FBI เท่านั้นที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่โดยการแฝงตัวได้ บุคคลทั่วไป นักหนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถนำไปใช้ในเรื่องส่วนตัวได้ รัฐบาลของสหรัฐอเมริกาเน้นมีการควบคุมและเฝ้าระวังการใช้อุปกรณ์เหล่านี้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันบุคคลทั่วไปนำไปใช้ในทางที่ผิด โดยเจ้าหน้าที่ของ FBI ได้ใช้วิธีการสืบสวนโดยการแฝงตัว ราวปีละ 175 คดี ในการแสวงหาข้อมูลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการให้สินบน การกรรโชก การลักลอบค้ายาที่ทำให้ง่วง

การค้าขายบุหรี่ปริศภัยให้เด็ก การร่วมประเวณีกับเด็ก เป็นต้น ในปี ค.ศ. 1992 เจ้าหน้าที่ FBI ใช้วิธีการชอนกล่องวิดีโอ ซึ่งทำให้สามารถจับกุมข้าราชการของรัสเซียคาโกได้ 18 คน โดยทั้ง 18 คน เป็นสมาชิกในการช่วย Mr. Bill Clinton โฆษณาหาเสียงและกระทำความผิดฐานให้สินบน

หลักการในการใช้วิธีสืบสวนแบบแฝงตัวในประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาของศาลในแต่ละมลรัฐ โดยส่วนใหญ่จะกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้¹⁵

1. การใช้วิธีการสืบสวนแบบแฝงตัวนำมาใช้เฉพาะกับการสืบสวนผู้กระทำความผิดซึ่งมีพยานหลักฐานว่าได้กระทำความผิดคดีอาญาแล้วเท่านั้น และการใช้วิธีการแฝงตัวถูกพิจารณาให้ใช้เฉพาะเหตุที่จำเป็นเพื่อที่จะใช้เป็นข้อยุติหรือสรุปการได้มาของพยานหลักฐานนั้น
2. การอนุญาตให้ใช้วิธีการสืบสวนแบบแฝงตัวได้นั้นต้องได้รับความยินยอมจากศาลหรืออัยการสูงสุด ทั้งนี้เพื่อป้องกันเจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้วิธีการแฝงตัวนั้นไม่ให้กระทำตัวเป็นผู้กระทำความผิดโดยการปลอมเป็นคนอื่นเสียเอง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และอาจนำไปสู่การใช้อำนาจโดยทุจริต
3. เจ้าหน้าที่ซึ่งใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนแบบแฝงตัวต้องทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในทุกขั้นตอนของการใช้วิธีการสืบสวนแบบแฝงตัวทุกครั้ง
4. ในกรณีที่มีการบันทึกนั้น การบันทึกนั้นต้องไม่ถูกแก้ไขตัดต่อ หากมีแก้ไขหรือตัดต่อการบันทึกดังกล่าวก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการบันทึกนั้นไม่สามารถเชื่อถือได้

สำหรับประเทศไทยอำนาจพิเศษดังกล่าวนี้ปรากฏในพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษพ.ศ.2547 มาตรา 27 บัญญัติว่า

“ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้อธิบดี หรือผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจให้บุคคลใด จัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดขึ้นหรือเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคนใด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่อธิบดีกำหนด

การจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ”

¹⁵B. Raman, South Asia Analysis Group , <http://www.saad.org/paper 3 / paper 212 .html>

วิธีการแฝงตัวนั้น คือการปลอมตัวโดยใช้วิธีการปิดบังความเป็นตัวตนที่แท้จริง ตั้งแต่การใช้เอกสารแสดงตนปลอม เช่น บัตรประจำตัวประชาชน หรือหนังสือเดินทางปลอม รวมทั้งการแสดงถึงการมีอาชีพและสถานะซึ่งไม่เป็นความจริง โดยให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถสืบทราบข้อมูลข่าวสารได้ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่า มาตรา 27 วรรคสอง ใช้คำว่า “การจัดทำเอกสารหลักฐานใด หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ” นั้น หากตีความแล้ว อาจให้ความคุ้มครองการจัดทำเอกสารหรือหลักฐานปลอมเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองรวมไปถึงการใช้เอกสารหรือหลักฐานปลอมเหล่านั้นด้วย ดังนั้นกฎหมายจึงน่าจะใช้คำว่า “การจัดทำ และการใช้เอกสารหรือหลักฐาน หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ”

อำนาจพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 นี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการควบคุมอย่างใกล้ชิด เนื่องจากอำนาจดังกล่าวกระทบสิทธิของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 รับรองไว้ หากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดังกล่าวไปในทางที่ผิด คือมิได้ใช้เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษตามความมุ่งหมายของกฎหมายแล้ว ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุดก็คือประชาชนนั่นเอง ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชนตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จึงได้บัญญัติบทกำหนดโทษเรื่องการใช่วิธีการแฝงตัวไว้ในมาตรา 40 บัญญัติว่า

“ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 27 กระทำการนอกเหนือวัตถุประสงค์ในการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่นให้ผู้นั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 27 วรรคสอง ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาให้ระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

นอกเหนือจากการมีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกระทำการนอกเหนือวัตถุประสงค์ในการแฝงตัวแล้วนั้น บทบัญญัติมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ไม่มีการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยวิธีแฝงตัวรายงานการดำเนินการให้แก่ผู้บังคับบัญชาเป็นหนังสือ หรือต่อศาล ซึ่งวิธีการดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนแบบแฝงตัวต้องทำบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในทุกขั้นตอนของการใช้วิธีการสืบสวนแบบแฝงตัวทุกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อย่างเข้มงวด มิให้มีการใช้อำนาจดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันสมควร ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า

ควรเพิ่มเติมกฎหมายให้เจ้าหน้าที่รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้บังคับบัญชา หรือต่อศาลด้วย ตามเหตุผลที่กล่าวข้างต้น

การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปแฝงตัวต้องไม่เป็นการก่อให้เกิดการกระทำผิดทางอาญาในลักษณะการล่อให้กระทำความผิด¹⁶ แต่ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่มักจะใช้วิธีการดังกล่าวในการแสวงหาข้อมูลหรือพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา เจก เช่นเดียวกับการล่อซื้อ (Entrapment) แต่อย่างไรก็ตามวิธีการสืบสวนสอบสวนแบบแฝงตัวมีนัยความหมายแตกต่างจากการล่อให้กระทำความผิดมาก กล่าวคือ การติดต่อให้กระทำความผิดเป็นวิธีการที่เจ้าพนักงานของรัฐล่อให้ผู้กระทำความผิดโดยใช้วิธีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็ผลประโยชน์ในด้านทรัพย์สินใดก็ตาม แต่การแฝงตัวเป็นวิธีการที่ต่างออกไปคือ เป็นการแสวงหาข้อมูลโดยเจ้าหน้าที่จะแฝงตัวเข้าไปในกลุ่มองค์กรอาชญากรรม เพื่อรับฟังข้อมูลว่ากลุ่มบุคคลนั้นหรือกลุ่มองค์กรนั้นมีเป้าหมายหรือมีการวางแผนในการกระทำความผิดอย่างไร ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ต้องทำการแฝงตัวโดยการปฏิบัติตนเข้าไปกลมกลืนกับกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ โดยการเข้าร่วมในการกระทำความผิดทางอาญากับกลุ่มบุคคลนั้น เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจ เช่น เจ้าหน้าที่เข้าไปแฝงตัวในกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด สมาคม อังยี่ หรือซ่องโจร เพื่อการแสวงหาข้อมูลกระทำความผิดในระหว่างนั้นเจ้าหน้าที่อาจต้องกระทำความผิดอาญาบางประการ เช่น ต้องเข้าร่วมในการขนส่งยาเสพติด หรือการติดต่อซื้อขายยาเสพติดเพื่อให้กลุ่มอาชญากรไว้วางใจ โดยข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่ได้รับจากการใช้วิธีการแฝงตัวนี้ทำให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษสามารถทำการสอบสวน ขยายผลและวางแผนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดได้¹⁷

4.2.2.2.6 อำนาจในการเก็บรักษาของกลาง

พระราชบัญญัติการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 28 กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจเก็บรักษาของกลาง¹⁸ และจัดการใดๆ เกี่ยวกับของกลางได้ หรือ

¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Sting_operation

¹⁷ นกตล สมบูรณ์ทรัพย์, พ.ต.ท.,เสวนาทางวิชาการและรับฟังความคิดเห็นเรื่องกฎหมายการสอบสวนคดีพิเศษกับการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน, 24 มีนาคม 2546, ห้องประชุม 307 อาคารพินิตประชานาถ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้เก็บรักษา แต่ในกรณีนี้ของกลางนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษา หรือเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการ ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้นำของกลางนั้นออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้ประโยชน์แก่ทางราชการได้ สิ่งของใดที่พนักงานสอบสวนหรือที่หมายเรียกให้ส่งมา ซึ่งสิ่งนั้นอาจเป็นพยานหลักฐานในคดีได้ สิ่งของดังกล่าวนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดไว้ได้¹⁹ โดยในการยึดสิ่งของต่างๆ นั้นถือว่าเป็นของกลางในคดีอาญาซึ่งพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามหลักทั่ว ๆ ไปว่าด้วยการเก็บรักษาของกลาง เช่นเดียวกันพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็มีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ในมาตรา 24 (1) (2) (3) และ(4)²⁰ ฉะนั้นในการยึดจะต้องพิจารณากระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพราะสิ่งของบางอย่างยากแก่การรักษา เช่น มีสภาพเป็นของสด ของเสียได้ หรือถ้าหนองซ้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย หรือค่าเสียหายจะเกินส่วนแห่งค่าของกลาง หรือมีลักษณะสกปรก เลอะเทอะ มีกลิ่น สิ่งก่อความรำคาญ หรือของกลางมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้ง่าย เช่น สารเคมี สิ่งที่เป็นเชื้อเพลิง ของกลางที่มีน้ำหนักหรือมีขนาดใหญ่และไม่สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย เปลืองเนื้อที่ในการเก็บรักษา หรือของกลางนั้นจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะเพื่อรักษาคุณภาพ ลักษณะดังเช่นที่ยกตัวอย่างนี้ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจที่จะสั่งให้นำของกลางออกขายทอดตลาด หรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการได้ เมื่อปรากฏว่าของกลางนั้นไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษาหรือเก็บรักษาไว้จะเป็นภาระแก่ทางราชการมาก²¹ ส่วนเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดของกลางนั้นให้หักค่าใช้จ่ายในการยึดหรืออายัด รวมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้เท่าที่จ่ายจริงก่อนนำส่งคลังเป็นรายได้ของแผ่นดิน²²

¹⁸ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการนำของกลางออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2547 กำหนดคำว่า "ของกลาง" หมายถึง ทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ตามกฎหมาย

¹⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (2)

²⁰ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 24 (5)

²¹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการนำของกลางออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2547

²² ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการนำของกลางออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ พ.ศ. 2547 ข้อ 8

4.2.2.2.7 ข้อยกเว้นในการไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 29 ได้กำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เช่นเดียวกับราชการทหารและตำรวจตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้การมีและการใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

ในการมีและการใช้อาวุธปืนนั้นจะต้องเป็นไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ห้ามใช้อาวุธปืนโดยไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควร ผู้ฝ่าฝืนจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดและอาจมีความผิดทางวินัยอีกส่วนหนึ่งด้วย²³

โดยบทบัญญัติมาตรานี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2490 มาตรา 5 และมาตรา 8 ทวิ (ซึ่งทำการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว) และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 มาตรา 6 (ซึ่งทำการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว) โดยตามพระราชบัญญัตินี้ได้จัดชั้นทหารและตำรวจแตกต่างจากหน่วยราชการ องค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอื่นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ได้รับการจัดชั้นในเรื่องนี้เช่นเดียวกันกับทหารและตำรวจโดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าว²⁴

ซึ่งอำนาจในกรณีนี้ได้มีข้อสังเกตในการประชุมกรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภา วันอังคารที่ 20 พฤษภาคม 2546 ได้ทำการตั้งประเด็นข้อสังเกตว่าการกำหนดข้อยกเว้นให้กรมสอบสวนคดีพิเศษสามารถมีหรือใช้ และพกพาอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน ฯลฯ นั้นอาจเกิดความเสียหายได้หากเจ้าพนักงานที่ทำการปฏิบัติหน้าที่ไม่มีความชำนาญเพียงพอในการใช้อาวุธ

²³ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการมีและการใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2547 ข้อ 6

²⁴ ธาวิต เฟ็งดิษฐ์, มารู้จักกฎหมาย FBI เมืองไทยหน่วยงานใหม่ที่ทุกธุรกิจไม่ควรมองข้าม (กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ , 2547) หน้า 93

ป็น ซึ่งในกรณีนี้ก็ได้มีการชี้แจงจากคณะกรรมการฯ ว่ากรณีการมีหรือการใช้อาวุธปืน หรือการขออนุญาตพกพาอาวุธปืนตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯ ลฯ นั้นเนื่องจากในวาระเริ่มแรกการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษนี้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวน ซึ่งเจ้าหน้าที่พวกนี้จะมีความชำนาญในการใช้อาวุธปืนประกอบกับทางกรมสอบสวนคดีพิเศษจะได้มีการฝึกอบรมการใช้อาวุธปืน และสามารถทำการฝึกซ้อมได้²⁵ ก่อนการปฏิบัติหน้าที่ด้วย

ดังนั้นจากที่กล่าวมาข้างต้นถึงอำนาจพิเศษของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษที่ให้แก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำ ความผิดนั้น ซึ่งอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษนี้มีค่อนข้างมาก ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนค่อนข้างง่าย ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในการค้นโดยไม่ต้องมีหมายค้น การอนุญาตให้ทำการดักฟัง การยกเว้นให้มีอาวุธปืน ฯ ลฯ ซึ่งการให้อำนาจในการใช้มาตรการพิเศษดังกล่าวนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าตามพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะเน้นทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Mode) โดยตามทฤษฎีนี้จะเน้นหนักและเข้มงวดในการควบคุมอาชญากรรมอย่างเต็มที่ ส่วนเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นเรื่องรองลงไป การดำเนินการในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมจะมีลักษณะที่รวดเร็วตอบโต้อาชญากรรมอย่างเฉียบขาด ฉับพลันโดยตามทฤษฎีนี้จะสันนิษฐานก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด มิใช่รูปแบบทฤษฎีกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model) ซึ่งจะเน้นให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้ต้องหาได้รับการสันนิษฐานก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ กระบวนการยุติธรรมต่างๆต้องกระทำด้วยความเป็นธรรมทุกขั้นตอน ตั้งแต่ชั้นจับกุม สืบสวนสอบสวน จนถึงการพิจารณาคดีแต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าแม้ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดี

²⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ. 2547

ข้อ 7. ให้แต่ละหน่วยงานใช้อาวุธปืนในการฝึกซ้อมได้ โดยจะต้องแจ้งชนิด จำนวน และหมายเลขของอาวุธปืน ตลอดจนสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกซ้อม เสนอให้อธิบดีอนุมัติเสียก่อน และเมื่อการฝึกซ้อมเสร็จสิ้นแล้วจะต้องรายงานผลพร้อมขออนุมัติจำหน่ายเครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนเฉพาะที่ใช้แล้วสิ้นเปลืองหมดไปจากการฝึกซ้อมต่ออธิบดี ทั้งนี้ ให้ขอเบิกทดแทนได้

พิเศษจะให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษอย่างมากเพื่อประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็มีได้ใช้อำนาจตามอำเภอใจแต่ต้องได้รับการกลั่นกรองหรือได้รับการอนุมัติอีกชั้นหนึ่งก่อนจึงจะสามารถทำการปฏิบัติหน้าที่ได้ เช่น เรื่องการค้นโดยไม่มีหมายค้น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ส่วนการดักฟังตามมาตรา 25 ซึ่งจะทำให้การดักฟังได้ต่อเมื่อต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษและต้องได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษาศาลอาญาอีกชั้นตอนหนึ่ง ฯลฯ ดังนั้นการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษจึงผ่านการกลั่นกรองตรวจสอบก่อนการใช้อำนาจดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการติดตาม ตรวจสอบความสามารถ ความประพฤติของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย มีการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) คณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (กพส.) กำกับ ดูแลตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่อย่างใกล้ชิดแลมีบทกำหนดโทษแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ซึ่งจะมีโทษหนักสองเท่าหรือสามเท่าแล้วแต่กรณี²⁶ ซึ่งทำให้เกิดผลดีและความศรัทธาต่อประชาชน และป้องกันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน แม้การใช้มาตรการดังกล่าวจะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบ้างแต่ผู้ที่ถูกล่วงละเมิดก็เป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดซึ่งถ้าไม่ใช้มาตรการดังกล่าวอาจจะส่งผลกระทบต่อความเสียหายภาพรวมของประเทศมากกว่า

จากที่ได้วิเคราะห์อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่ามาตรการพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษนั้นได้ถูกพัฒนาให้ใกล้เคียงกับมาตรการของต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากเกือบทุกประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญถึงขั้นตอนและวิธีการในการรวบรวมพยานหลักฐาน อันเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ดังนั้นพอสรุปความแตกต่างระหว่างการสอบสวนคดีทั่วไปกับการสอบสวนคดีพิเศษได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างการสอบสวนคดีทั่วไปกับการสอบสวนคดีพิเศษ

ประเภทที่แตกต่าง	การสอบสวนคดีอาญาทั่วไป	การสอบสวนคดีพิเศษ
1). พนักงานสอบสวน	1) เจ้าพนักงานตำรวจร้อยตำรวจตรี	1). อธิบดี รองอธิบดี เจ้า

²⁶ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 39 - มาตรา 41

<p>2) ประเภทของคดีที่ รับผิดชอบ</p> <p>3) ขอบเขตพื้นที่ รับผิดชอบ</p> <p>4) กฎหมายที่ใช้ บังคับ</p> <p>5) อำนาจพนักงาน สอบสวน</p> <p>6) รูปแบบการ สอบสวน</p>	<p>ขึ้นไป เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อัยการ สูงสุด</p> <p>2) คดีความผิดอาญาทุกประเภทตามที่ กฎหมายกำหนด ยกเว้นคดีซึ่งกฎหมาย กำหนดให้อยู่ในอำนาจหน้าที่หน่วยงาน ใดหน่วยงานหนึ่งเป็นการเฉพาะ</p> <p>3) รับผิดชอบเฉพาะพื้นที่ที่สำนักงาน ตำรวจแห่งชาติกำหนด</p> <p>4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา และกฎหมายเฉพาะอื่นๆ</p> <p>5) อำนาจตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา</p> <p>6) สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนหรือ ตั้งคณะกรรมการจากเจ้าพนักงาน ตำรวจที่อยู่ในเขตอำนาจ</p>	<p>พนักงานหรือบุคคลผู้ได้รับ แต่งตั้งเป็นพนักงานสอบสวน คดีพิเศษ</p> <p>2) คดีตามที่กำหนดไว้ท้าย พระราชบัญญัติการสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ.2547 อันมี ลักษณะพิเศษตามตามมาตรา 21</p> <p>3) รับผิดชอบทั่วราชอาณาจักร</p> <p>4) ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาและ พระราชบัญญัติการสอบสวน คดีพิเศษ พ.ศ.2547</p> <p>5) ค้นโดยไม่มีหมายค้นได้ , เรียกให้บุคคลหรือหน่วยงาน ให้มาชี้แจงหรือส่งเอกสารด้าน การเงินได้ , ดักฟังหรือดัก ข้อมูล , แฝงตัว , ยกเว้นไม่อยู่ ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วย อาวุธปืน</p> <p>6) สอบสวนโดยพนักงาน สอบสวนคดีพิเศษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สอบสวนในรูปแบบของ คณะกรรมการ - พนักงานอัยการ หรืออัยการ ทหารเข้าร่วมสอบสวนหรือให้ คำแนะนำและตรวจสอบ พยานหลักฐานตั้งแต่เริ่มคดี - แต่งตั้งบุคคลที่มีความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้านปรึกษา
--	---	--

		คดีพิเศษ - แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ เฉพาะกรณีได้
--	--	---

ดังนั้น การนำมาตรการพิเศษดังกล่าวมาใช้กับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งเป็นคดีที่ยุ่งยากซับซ้อนและยากต่อการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน จึงน่าจะเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งเป็นตัวส่งเสริมให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีฟอกเงินมีประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4.3 ขอบเขตความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่อยู่ในอำนาจของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

เนื่องจากความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ถูกกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อย่างไรก็ตามมิใช่คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งหมดจะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดังนั้นการที่จะพิจารณาว่าความผิดฐานฟอกเงินใดจะอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ความผิดนั้นจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

1) ความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะต้องเป็นความผิดที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เช่น คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร เป็นต้น

2) การกระทำความผิดนั้นต้องมีลักษณะพิเศษ ซึ่งกฎหมายให้ถือว่าคดีนั้นเป็นคดีพิเศษตามมาตรา 21 วรรคแรก (1) (ก) (ข) (ค) (ง) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ทั้งนี้จะต้องพิจารณารายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดตามที่ประกาศ กคพ. กำหนดด้วย เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน เฉพาะ

ความผิดที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15/1 และมาตรา 15/2 แห่งพระราชกำหนดการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ที่มีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กักยืมรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไปเท่านั้นที่จะอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวโดยสรุปว่า แม้ว่าความผิดมูลฐานใดจะมีลักษณะอันถือว่าเป็นคดีพิเศษ และได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย แต่หากความผิดมูลฐานนั้นมิใช่ความผิดตามกฎหมายในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ก็จะไม่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่ยังคงอยู่ในอำนาจสืบสวนสอบสวนของพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวนทั่วไปเช่นเดิม

3) กรณีที่ความผิดมูลฐานใดมิได้เป็นความผิดตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แต่เป็นความผิดซึ่ง กคพ. มีมติให้ความผิดนั้นเป็นคดีพิเศษตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 21(2) คดีนั้นก็อยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ปัจจุบันความผิดมูลฐานที่อยู่ในอำนาจบังคับใช้ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีทั้งสิ้น 3 มูลฐาน ดังนี้

4.3.1. ความผิดเกี่ยวกับการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ความผิดฐานกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนตามพระราชกำหนดการกักเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ตามมาตรา 3 (3) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หมายถึงแต่เฉพาะความผิดซึ่งมีบทกำหนดโทษตามมาตรา 12 มาตรา 15 มาตรา 15/1 และมาตรา 15/2 เท่านั้นที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547²⁷ กล่าวคือ

- มาตรา 12 เป็นบทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานกักเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 มีลักษณะการกระทำความผิดดังนี้

²⁷ ประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

- มาตรา 4²⁸ ผู้ใด โฆษณาหรือการประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏต่อบุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่าในการกู้ยืมเงินตนหรือบุคคลใดจะจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ โดยตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินหรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นและในการนั้นเป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดให้กู้ยืมเงินไปผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน และให้รวมถึงการกระทำดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย คือ

การที่ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลใด ดำเนินการโฆษณาประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุนโดย

- (1) ซื้อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ
- (2) เก็งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงิน

- มาตรา 5 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

- (1) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน
 - (ก) มีการโฆษณาหรือประกาศแก่คนทั่วไป หรือโดยการแพร่ข่าวด้วยวิธีใด หรือ
 - (ข) ดำเนินกิจการกู้ยืมเงินเป็นปกติธุระ หรือ
 - (ค) จัดให้มีผู้รับเงินในการกู้ยืมเงินในแหล่งต่างๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงิน หรือ
 - (ง) จัดให้มีบุคคลตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป ไปชักชวนบุคคลต่างๆ เพื่อให้มีการกู้ยืมเงินหรือ

²⁸ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกัน ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ

(2) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือโฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่าย ผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ผู้กู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน จะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2) หรือ (3) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงพอที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย

- มาตรา 15 กรณีผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล กฎหมายบัญญัติให้กรรมการผู้จัดการหรือบุคคลอื่นใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย และรวมถึงพนักงานหรือลูกจ้างของนิติบุคคลซึ่งปรากฏพยานหลักฐานว่ามีพฤติกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลดังกล่าว ซึ่งบุคคลดังกล่าวอาจกระทำความผิดในลักษณะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้โฆษณา หรือประกาศแก่บุคคลทั่วไปให้กระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83 มาตรา 84 มาตรา 85 และมาตรา 86 เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

- มาตรา 15/1 กรณีที่ผู้ใดต้องคำพิพากษาให้ถึงที่สุดให้ลงโทษตามมาตรา 4 หรือ มาตรา 5 ถ้าได้กระทำความผิดนั้นซ้ำอีกในระหว่างรอการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษหรือรอการกำหนดโทษอยู่ดี หรือภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้หนึ่งอีกหนึ่งเท่าของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง

- มาตรา 15/2 กรณีคนต่างด้าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามมาตรา 4 หรือมาตรา 5 ให้เนรเทศผู้นั้นออกนอกราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ ถ้าผู้นั้นจะต้องรับโทษก็ให้รับโทษก่อน

ความผิดฐานกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชนนั้น เป็นการระดมเงินนอกระบบโดยใช้วิธีการรับกู้ยืมเงินหรือรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไป โดยการโฆษณาว่าจะจ่ายดอกเบี้ยให้มากกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินพึงจ่ายได้ เป็นเครื่องล่อใจ โดยที่ผู้กู้ยืมนั้นทราบดีอยู่แล้วว่าเงินที่นำมาจ่ายให้ผู้ให้กู้ยืมนั้นคือเงินที่ได้มาจากการกู้ยืมหรือรับฝากเงินรายอื่นๆ นำมาจ่าย

หมุนเวียนต่อเนื่องกันนั่นเอง ซึ่งสุดท้ายแล้วผู้กู้ก็ไม่สามารถจ่ายให้ได้อีกต่อไปและหลบหนีไปในที่สุด การกระทำเช่นนี้ถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่งเนื่องจากเป็นความผิดเกี่ยวกับการเงินที่มีประชาชนจำนวนมากได้รับความเสียหาย สูญเสียเงินรวมกันแล้วหลายล้านบาท ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจของประเทศทั้งระบบต้องสิ้นคลอน ในอดีตคดีที่ประชาชนทั่วไปรู้จักกันดีคือ คดีแชร์แม่หม้อย โดยนางหม้อย ทิพย์ใส กับพวก ถูกฟ้องในข้อหาร่วมกันฉ้อโกงประชาชนและกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341, 343, 83, 91 และพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 4, 5, 9 และมาตรา 12 โดยมีผู้เสียหายจำนวน 16,231 คน และมีมูลค่าความเสียหายเป็นเงินจำนวนกว่าสี่พันล้านบาท จะเห็นได้ว่าเป็นเงินมูลค่ามหาศาล สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างใหญ่หลวง และปัจจุบันยังไม่สามารถติดตามนำเงินดังกล่าวมาใช้คืนให้แก่ผู้เสียหายได้ครบถ้วน

องค์กรที่บังคับใช้กฎหมายตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 ได้แก่ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานอัยการสูงสุด ศาล กรมบังคับคดี กรมราชทัณฑ์ แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดี ปัจจุบันคือ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง (บก.สศก.) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ซึ่งเท่าที่ผ่านมาประสบปัญหาและอุปสรรคมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ปัญหาด้านการประสานงาน หรือปัญหาในการดำเนินคดี ซึ่งการกระทำผิดประเภทนี้อาจมีผู้เสียหายเพียงไม่กี่คนไปจนถึงหลายพันคน ยังมีผู้เสียหายมากเท่าไร พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความผิดก็จะยิ่งมากขึ้นเป็นลำดับ ด้วยเหตุที่พยานหลักฐานของความผิดประเภทนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเอกสาร เช่น สัญญา เอกสารด้านบัญชี ฯลฯ ซึ่งมีความจำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะเป็นผู้ตรวจสอบวิเคราะห์เอกสารเหล่านี้ เช่น นักบัญชี นักการธนาคาร ทนายความ และต้องใช้เวลาอย่างมากในการรวบรวมข้อมูล เนื่องจากมีผู้เสียหายจำนวนมาก ถือเป็นภาระหนักมากสำหรับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ ซึ่งยังคงมีจำนวนจำกัดและขาดประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน อาจส่งผลทำให้กระบวนการล่าช้าไม่ทันกับระยะเวลาจำกัดของการสอบสวน ทำให้พยานหลักฐานบางส่วนถูกทำลายไป เมื่อคดีขึ้นสู่ศาลแล้วพยานหลักฐานอาจไม่พอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ หรืออาจเป็นกรณีที่ภายหลังจากที่ได้ยื่นฟ้องและมีการสืบพยานไปบางส่วนแล้ว ต่อมาสามารถจับตัวผู้ต้องหาได้อีก ก็ต้องทำการสืบพยานใหม่ตั้งแต่พยานปากแรก เพราะการสืบพยานต้องกระทำโดย

เปิดเผยต่อหน้าจำเลย²⁹ ทำให้เสียเวลามาก และการมาเบิกความเป็นพยานต่อศาลในครั้งต่อไป พยานอาจให้การไม่เหมือนเดิมเนื่องจากความทรงจำรางเลือนไปแล้ว หรือบางครั้งอาจเบี่ยงหน้าที่จะมาเป็นพยาน พยานอาจไม่ยอมมาศาลอีก ส่งผลทำให้พยานหลักฐานที่จะยืนยันความผิดของจำเลยไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดจำเลยได้ ศาลอาจพิพากษายกฟ้องและปล่อยตัวจำเลยไป ทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการชดใช้จากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้น

ส่วนปัญหาด้านการดำเนินงานว่าจะซ้ำซ้อนกันหรือไม่นั้น ผู้เขียนเห็นว่าการดำเนินการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับ บก.สศก. ไม่น่าที่จะซ้ำซ้อนกัน แต่จะเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่แก่ บก.สศก. และเป็นหน่วยงานซึ่งส่งเสริมกันและกันมากกว่าและเพื่อเป็นการแบ่งแยกขอบเขตความรับผิดชอบคดีอย่างชัดเจน จึงได้มีประกาศ กคพ. กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยกำหนดว่าการกระทำความผิดที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน ซึ่งจะอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น จะต้องเป็นคดีที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป หรือมีจำนวนเงินที่กู้ยืมรวมกันตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป³⁰ คดีใดที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในอำนาจของ บก.สศก. เช่นเดิม แต่ทั้งนี้แม้ว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะเป็นผู้รับผิดชอบคดีไปแล้ว ก็ยังสามารถที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสองหน่วยงาน รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ อันเป็นลักษณะของการดำเนินการแบบบูรณาการ โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือต้องการปราบปรามการกระทำความผิดให้หมดสิ้นไป

4.3.2. ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริต

ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำการโดยทุจริต ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคแรก บัญญัติว่า "การพิจารณาและการสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น"

³⁰ ประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

- มาตรา 40 เป็นบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนมาตรา 8 ซึ่งห้ามบุคคลใดนอกจากธนาคารพาณิชย์ประกอบการธนาคารพาณิชย์ตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้

- มาตรา 46 ทวิ กำหนดให้กรรมการของธนาคารพาณิชย์ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์นั้นต้องรับผิดชอบหรือต้องโทษตามกฎหมายเนื่องจากธนาคารพาณิชย์นั้นกระทำความผิดตามมาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 มาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัตินี้

ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำการโดยทุจริต ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 พ.ศ. 2526 เฉพาะความผิดที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 71 มาตรา 75 วรรคสอง มาตรา 75 ทวิ มาตรา 75 ตรี มาตรา 75 จัตวา มาตรา 75 เบญจ มาตรา 75 ฉ มาตรา 75 สัตต มาตรา 75 อัฐ มาตรา 75 นว มาตรา 75 ทศ มาตรา 75 เอกาทศ และมาตรา 78

ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก หรือฉ้อโกง หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำการโดยทุจริตตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เฉพาะคดีที่มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 278 มาตรา 288 มาตรา 289 มาตรา 296 มาตรา 297 มาตรา 301 และมาตรา 306 ถึงมาตรา 315 เท่านั้นที่อยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงลักษณะของการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ๆ ได้ดังนี้

(ก) กระทำการฝ่าฝืนประกอบการธนาคารพาณิชย์ หรือประกอบธุรกิจเงินทุนหรือบริษัทเครดิตฟองซิเออร์โดยมิใช่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ หรือใช้ชื่อค้าแสดงในธุรกิจว่า "ตลาดหลักทรัพย์" หรือ "ตลาดหุ้น" หรือคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

(ข) กำหนดให้ผู้บริหารรับผิดชอบร่วมกับธนาคารพาณิชย์และบริษัท โดยผู้บริหารที่ถือเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ บุคคลที่ทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ รวมทั้งกรรมการของธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทนั้น กรณีที่ธนาคารพาณิชย์หรือบริษัท ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ

เงินทุนธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(ค) กรณีที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด กระทำผิดหน้าที่ของตนเองด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของนิติบุคคลนั้น เช่น กรรมการครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของบริษัทหรือบริษัทเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต หรือกรณีกรรมการกระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นต้น

(ง) กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ๆ กระทำผิดหน้าที่ของตนเองด้วยประการใด ๆ โดยทุจริต จนเป็นเหตุให้เสียหายแก่ประชาชน เจ้าหน้าที่ของนิติบุคคล ผู้ถือหุ้น หรือบุคคลที่สามได้รับความเสียหาย เช่น กรรมการหลอกลวงประชาชนด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ ปกปิดข้อความจริงอันควรแจ้ง และในการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวง หรือ กรณีกรรมการแกล้งให้นิติบุคคลเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง กระทำเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน

การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับธนาคารพาณิชย์ สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างมหาศาล ดังเช่นการกระทำโดยทุจริตของกรรมการหรือผู้บริหารในคดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ หรือ BBC ซึ่งมีนายเกริกเกียรติ ซาลีจันทร์ เป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ในขณะนั้น ได้ว่าจ้างให้นายราเชส สักเสนา ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาส่วนตัว เพื่อเข้ามาแก้ปัญหาของ BBC ซึ่งอยู่ในภาวะย่ำแย่เนื่องจากมีสินทรัพย์ด้อยคุณภาพหรือที่เรียกกันว่าหนี้ NPL เป็นจำนวนมหาศาล ไม่สามารถดำรงเงินกองทุนต่อทรัพย์สินเสี่ยงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายราเชส สักเสนา ได้เสนอให้ทำธุรกรรมการปล่อยสินเชื่อเพื่อครอบงำกิจการหรือการเทคโอเวอร์ (Leveraged Buyout) และแผนการแสวงหารายได้จากค่าธรรมเนียมก้อนโตเข้าทดแทน และมีการทำ Asset swap คือการเอาสินทรัพย์ประเภทหนึ่งซึ่งปรากฏผลทางบัญชีแล้วว่าขาดทุนหรือไม่มีราคาโดยเอาไปแลกกับทรัพย์สินอีกประเภทหนึ่งที่ถึงว่าจะให้ผลตอบแทนดีกว่าในอนาคต มีผลทำให้ในงบดุลหรืองบกำไรขาดทุนของธนาคารไม่ต้องบันทึกผลขาดทุนของทรัพย์สินอันแรกที่จำหน่ายออกไปและบันทึกมูลค่าหรือกำไรที่คาดว่าจะได้รับของทรัพย์สินที่รับมาแทนที่นั้นไว้แทน เป็นการทำให้ซ่อนผลของกิจการไว้ได้จนกว่าจะครบกำหนดอายุของทรัพย์สินตัวใหม่นั้น³¹ การ

³¹ เบญจรัตน์ เนติโพธิ์, “ความรับผิดทางอาญาของผู้บริหารธนาคารพาณิชย์: ศึกษากรณีการให้สินเชื่อแบบมีหลักประกันโดยมิชอบ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 100.

กระทำเช่นนี้ยิ่งเป็นตัวเร่งให้ธนาคารล้มละลายเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากขณะนั้นธนาคารก็อยู่ในภาวะที่ใกล้ล้มละลายเต็มที่ รูปแบบการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายนี้ความจริงแล้ว เป็นการให้กู้ยืมเงินไป โดยการสร้างราคาประเมินหลักประกันให้สูงกว่าความเป็นจริงนั่นเอง การทำ Asset swap มีความผิดตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 (แก้ไข พ.ศ.2505) มาตรา 13 ซึ่งมีอัตราโทษปรับเพียงไม่เกินสามแสนบาทเท่านั้น ไม่มีโทษจำคุก ถือว่าเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัว โดยสรุปแล้วความเสียหายของ BBC มีความเสียหายซับซ้อนมากเกือบ 80,000 ล้านบาท สำหรับคดีที่ถูกฟ้องทั้งสิ้นมี 24 คดี ศาลจึงรวมการพิจารณาเหลือ 17 คดี ปัจจุบันความคืบหน้าของคดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษาแล้วรวม 4 คดี เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2548 โดยคดีแรกพิพากษาลงโทษจำคุกนายเกริกเกียรติเป็นเวลา 10 ปี ปรับ 2,264 ล้านบาท คดีที่สองพิพากษาลงโทษจำคุกนายเกริกเกียรติ เป็นเวลา 10 ปี ปรับ 706 ล้านบาท คดีที่สามพิพากษาลงโทษจำคุก เป็นเวลา 10 ปี ปรับ 238 ล้านบาท ส่วนคดีที่สี่ ศาลพิพากษายกฟ้อง สรุปรวม 4 คดี ศาลลงโทษจำคุกนายเกริกเกียรติทั้งสิ้นเป็นเวลา 30 ปี ปรับ 3,208 ล้านบาท ไม่รวมวงเงินที่ให้ร่วมกันชดใช้กับจำเลยอื่นอีก 2,251 ล้านบาท³²

เห็นได้ว่าคดีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างมากมาย และเป็นเรื่องยากมากที่จะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดอย่างคดีอาญาธรรมดา เนื่องจากรูปแบบอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนี้มีลักษณะซับซ้อนยากแก่การตรวจสอบและหาพยานหลักฐาน และการดำเนินคดีต้องใช้ระยะเวลาานาน จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเพื่อที่จะขจัดปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น

4.3.3. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร

คดีความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และแก้ไขเพิ่มเติม เฉพาะความผิดตามมาตรา 27 มาตรา 27 ทวิ มาตรา 60 มาตรา 96 และมาตรา 97 ทศ นอกจากนั้นแล้วการกระทำความผิดดังกล่าวยังต้องมีมูลน่าเชื่อว่ามีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

- 1) มีของกลางมูลค่าราคาของรวมอากรเข้าด้วยแล้ว เป็นเงินตั้งแต่สามสิบล้านบาทขึ้นไป
- 2) มีการฉ้อโกงค่าภาษี หรือขอคืนค่าภาษีโดยทุจริต เป็นเงินตั้งแต่ยี่สิบล้านบาทขึ้นไป

³² หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับประจำวันจันทร์ 21 มกราคม พ.ศ. 2548 หน้า 12

4.4 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ไม่อยู่ในอำนาจของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ไม่อยู่ในอำนาจของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ ได้แก่

4.4.1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่

- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2530 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543 และ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2543

- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543

สภาพสังคมปัจจุบันประสบปัญหายาเสพติดซึ่งมีการแพร่ขยายไปอย่างรวดเร็วและทวีความรุนแรงมากขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานต่างๆ จะร่วมมือช่วยกันแก้ปัญหาอย่างเข้มงวดและจริงจัง แต่ก็ยังไม่สามารถปราบปรามการกระทำความผิดให้หมดสิ้นไปได้ เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นสร้างรายได้ผลตอบแทนให้แก่ผู้กระทำอย่างสูง หรือบางครั้งอาจมีผู้มีอิทธิพลใช้อำนาจคุ้มครองอยู่ จึงทำให้ผู้กระทำกล้าที่จะเสี่ยงทั้งที่ทราบดีอยู่แล้วว่าการกระทำความผิดนั้นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้นบัญญัติโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตก็ตาม ซึ่งสร้างความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติอย่างมหาศาล การดำเนินคดียาเสพติดมีอุปสรรคและปัญหาหลายประการ เนื่องจากการกระทำที่ปราศจากผู้เสียหายเนื่องจากตัวผู้เสพแล้วโดยสภาพควรเป็นผู้เสียหายที่จะมาร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ แต่ผู้เสพพอใจในการเสพยาเสพติดเอง จึงมิได้ไปร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ และการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดปัจจุบันมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม มีเครือข่ายสลับซับซ้อน จึงยากที่จะ

สาวไปถึงหัวหน้าได้ จับได้แต่เพียงผู้ค้ารายย่อยเท่านั้น และเนื่องจากรายได้จากการกระทำ ความผิดนี้มีจำนวนมาก จึงมีการนำเงินที่ได้มาไปแปรรูป เปลี่ยนสภาพให้ดูเหมือนว่าเป็นเงิน สะอาดและถูกกฎหมาย หรือการฟอกเงินนั่นเอง

ผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีและปราบปรามยาเสพติด คือ พนักงานสอบสวน ทั่วไปและกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด แม้ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ชำนาญในการ ปราบปรามยาเสพติดในคดีที่มีความสำคัญ แต่ก็มีปัญหาในด้านกำลังคนในการปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมีคดียาเสพติดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ด้วยเหตุนี้ พระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ขึ้นมา เป็นหน่วยงานระดับกรมของรัฐบาล ปัจจุบันสังกัดกระทรวง ยุติธรรมเช่นเดียวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมเร่งรัด กำกับ ติดตามการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดีตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อการตรวจสอบ ถ่วงดุลย์การดำเนินงานตามกฎหมายให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรม โดยมี คณะกรรมการ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่ง เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. นี้มาจากการแต่งตั้งจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กรม สรรพสามิต กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมการปกครอง ฯลฯ และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เองอีกจำนวน หนึ่ง ซึ่งเจ้าพนักงานดังกล่าวจะมีสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายเฉพาะคือ มีบัตรประจำตัว เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไว้เพื่อแสดงตัวเวลาปฏิบัติงานทุกครั้ง โดยในมาตรา 14 แห่ง พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ได้ให้อำนาจกรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. สรุปได้ดังนี้

- เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใดๆ หรือยานพาหนะใดๆ ในเวลากลางวันระหว่าง พระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกเพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดยาเสพติด ที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วย กฎหมายหรือจับกุมบุคคลใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซ่อนอยู่

- ค้นบุคคลหรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามียาเสพติด ซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

- จับกุมบุคคลใดๆ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

- ยึดหรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

- ค้นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

- มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดๆ หรือเรียกเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการใดๆ มาให้ถ้อยคำ ส่งบัญชี เอกสารหรือวัตถุใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

- ตรวจสอบหรือทดสอบ หรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ว่ามีสารเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ และมีอำนาจในการตรวจสถานประกอบการต่างๆ ว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

- ดักข้อมูลหรือดักฟัง จดหมาย ไปรษณีย์บัตร โทรเลข หรือเอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์และโทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

4.4.2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ต้องยอมรับความจริงว่าการค้าหญิงเพื่อการพาณิชย์นั้น เกิดขึ้นและมีอยู่ในสังคมไทยมาช้านานแล้ว ซึ่งมีการพัฒนาลักษณะของการประกอบการอย่างต่อเนื่องจากที่มีลักษณะประกอบการค้าแต่ภายในประเทศ จนธุรกิจเริ่มเติบโตมีการติดต่อกับต่างชาติมากยิ่งขึ้นจึงเริ่มเกิดเป็นเครือข่ายระหว่างประเทศ มีการลักลอบนำหญิงไปค้าประเวณียังต่างประเทศ มีทั้งถูกหลอกให้ไปและสมัครใจทำเนื่องจากเห็นว่าหาเงินได้เร็วและรายได้สูง พัฒนากลายเป็นการค้าประเวณีข้ามชาติซึ่งกระทำกันเป็นองค์กรอาชญากรรม ปัจจุบันเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นตัวเร่งให้ธุรกิจการค้าประเวณีเติบโตทั้งสิ้น การค้าประเวณีหรือการค้ามนุษย์จัดอยู่ในอาชญากรรมประเภทมีต้นทุน กล่าวคือเป็นอาชญากรรมที่ต้องใช้เงินเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมและผลตอบแทนที่กลับมาก็มีมูลค่ามหาศาลและส่วนหนึ่งของเงินได้จากการกระทำความผิดจะถูกนำไปใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิดครั้งใหม่ขึ้นมาอีก ก่อให้เกิดเป็นวัฏจักรของการก่ออาชญากรรมขึ้นมาอย่างไม่สิ้นสุด³³ อาชญากรรมการค้ามนุษย์ก็เป็นหนึ่งในสิบบรูปแบบการกระทำความผิดองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ ซึ่งในประเทศไทยเฉพาะในส่วนของการค้าประเวณีมีเงินสะพัดถึง 45,000 ถึง 60,000 ล้านบาทต่อปี ต้องประสบปัญหาการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะหญิงและเด็กมาช้านาน จากการที่ประเทศไทยมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้ชาวต่างชาติเดินทางเข้าออกประเทศโดยได้รับวีซ่าฟรีหรือไม่ต้องใช้วีซ่าทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเลือกประเทศไทยเป็นที่ประกอบอาชญากรรม จนมีการเรียกประเทศไทยว่าเป็นสวรรค์

³³ วีระพงษ์ บุญโญภาส, "อาชญากรรมค้าหญิง ค้าเด็ก กับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน," บทบัญญัติ เล่ม 56 ตอน 2 (มิถุนายน 2543) :หน้า 213

ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ประมาณว่ารายได้ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศสูงถึงปีละ 2 แสนล้านบาท องค์กรอาชญากรรมประเทศต่างๆทั่วโลกเข้ามาประกอบอาชญากรรมในประเทศไทย มีทั้งยาเสพติด การพนัน ข้อโกง การปลอมแปลงเอกสารเดินทาง รวมทั้งการค้าประเวณีข้ามชาติและการค้ามนุษย์³⁴ ปัจจุบันการค้าประเวณีถือว่าเป็นปัญหาสากลของทุกประเทศทั่วโลกที่ต้องร่วมมือกันแก้ไข ป้องกันและปราบปราม โดยขณะนี้นานาชาติได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และกำลังเร่งแก้ปัญหานี้ในเรื่องนี้อย่างจริงจัง มีการศึกษาวิจัยโดยละเอียด สหประชาชาติได้จัดประชุมเพื่อหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูล นำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา โดยมีการยกวางอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และ พิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็ก และพิธีสารเพื่อต่อต้านการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นทางบก ทางทะเล และอากาศ ซึ่งแล้วเสร็จลงในปี พ.ศ. 2543 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะต่อสู้กับปัญหาการค้ามนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ควบคู่ไปกับการใช้มาตรการในการปกป้องสิทธิมนุษยชนของผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าข้อตกลงระหว่างประเทศอื่นๆที่ผ่านมา³⁵ และเปิดให้ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติลงนามในอนุสัญญาและพิธีสารดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้และพิธีสารทั้งสอง เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2543 การลงนามดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีภาระผูกพันต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือบัญญัติกฎหมายใหม่หลายประการ เพื่อเพิ่มเติมมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญาดังกล่าวก่อนที่จะให้สัตยาบันต่อไป

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีความตระหนักถึงปัญหาเรื่องการค้ามนุษย์และการค้าประเวณี ก่อให้เกิดความพยายามที่จะแก้ปัญหาอย่างจริงจัง โดยอยู่ระหว่างการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญานี้เพื่อทำให้ประเทศไทยมีกฎหมายและมาตรการในการต่อต้านและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงควรมีการส่งเสริมพัฒนาความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะรู้เท่าทันถึงพฤติการณ์การกระทำความผิดรูปแบบใหม่ๆของอาชญากรที่นับวันยิ่งสลับซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากความผิดค้าหญิง ค้าเด็กนี้มีลักษณะรุนแรง มีการกระทำในรูปขององค์กรอาชญากรรม มีลักษณะซับซ้อนยากแก่การปราบปราม ได้รับผลตอบแทนสูงมีการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดนั้นนำกลับมาใช้เป็นต้นทุนเพื่อสนับสนุนการกระทำความผิดอื่นๆ

³⁴ สำนักงานอัยการสูงสุด สถาบันกฎหมายอาญา , "ประเทศไทยกับอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ," <http://www.matichon.co.th>, 19 กรกฎาคม 2545

³⁵ <http://www.unicri.it/simposio/O'Briain.doc>

ต่อไป ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยไม่อาจปฏิเสธได้ จึงได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐาน ตามมาตรา 3 (2) แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กฎหมายนี้จะเน้นที่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยมุ่งที่จะตัดวงจรมิให้ผู้กระทำความผิดนำเงินได้มหาศาลจากการกระทำความผิดประเภทนี้มาเป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมต่อไป ถึงแม้ว่าจะพิสูจน์ความผิดเพื่อให้ศาลลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ ก็มีมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมาดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้น

ปัญหาการค้าประเวณีทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกวัน การปราบปรามจึงไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ แต่สาเหตุหลักแล้วอาจเป็นเพราะกฎหมายที่ใช้บังคับปัจจุบันยังไม่เอื้ออำนวยต่อการปราบปรามการกระทำความผิด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณีในประเทศไทยขณะนี้ ได้แก่ กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ซึ่งในเรื่องของการดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณากับผู้กระทำความผิด การสืบสวนสอบสวนพนักงานสอบสวนจะนำกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาบังคับใช้เท่านั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 มาตรา 9 จะให้อำนาจในการค้นสถานที่หรือยานพาหนะ แต่การค้นสถานที่ต้องกระทำในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก การตรวจค้นในเวลากลางคืนทำได้ในเฉพาะเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากไม่ดำเนินการทันที เด็กหรือหญิงนั้นอาจถูกใช้กำลังประทุษร้าย หรือผู้กระทำความผิดจะทำการโยกย้ายหรือซ่อนเร้นหญิงนั้นก่อน ทั้งนี้ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติสำหรับกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตจังหวัดอื่น ซึ่งไม่มีข้อยกเว้นให้ค้นได้โดยไม่มีหมายค้น กฎหมายไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อจะรับมือกับกลุ่มอาชญากรที่เป็นเครือข่ายและเป็นองค์กรอาชญากรรม ผู้เขียนเห็นว่าการกระทำความผิดประเภทนี้หากมีลักษณะพิเศษ เช่น คำประเวณีข้ามชาติโดยองค์กรอาชญากรรม หรือทราบว่ามีผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุน การที่จะนำมาตรการตามกฎหมายทั่วไปมาใช้ป้องกันและปราบปรามอาจจะไม่เพียงพอ และความผิดมูลฐานนี้ได้สร้างผลกระทบต่อประเทศชาติใหญ่หลวงและมีการนำรายได้มหาศาลจากการกระทำความผิดไปฟอกเงิน เช่นเดียวกับการกระทำความผิดมูลฐานอื่นๆ ดังนั้นหากความผิดมูลฐานนี้อยู่ในอำนาจของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษด้วย เพื่อที่จะนำเอามาตรการพิเศษมาบังคับใช้กับความผิดน่าจะทำให้การป้องกันและปราบปรามมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลดียิ่งขึ้น

ลักษณะของการกระทำผิดข้างต้นแยกอธิบายได้ดังนี้

- ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพราก เด็กและผู้เยาว์

- ความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 คือการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงหรือเด็ก ชื่อ ชาย จำหน่าย พามา หรือส่งไป ยังกี่ใด รับ หน่วงเหนี่ยว กักขังซึ่งหญิงหรือเด็ก หรือจัดให้หญิงหรือเด็กกระทำการหรือยอมรับการ กระทำใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นเพื่อการอนาจารหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิควรได้ สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ไม่ว่าจะหญิงหรือเด็กนั้นจะยินยอม หรือไม่ก็ตาม อันเป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี กฎหมายว่า ด้วยสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน หรือพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ รวมถึงการเตรียมการเพื่อ กระทำ ความผิดและการสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดด้วย

เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีการบัญญัติฐานความผิดที่เป็นเอกเทศจึงไม่มีการ กำหนดโทษไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นจึงไม่สามารถกำหนดรายละเอียดแห่งการกระทำความผิดได้

- ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539 เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการการค้าประเวณี หรือ สถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

4.4.3. ความผิดเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147- มาตรา 166

- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่การยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 200 ถึง มาตรา 204

- ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 มาตรา 4 มาตรา 11

- ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เป็นต้น

เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. ขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ควบคุมดูแลตรวจสอบการทุจริตรวมถึงปราบปรามการกระทำผิดของผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงและเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่หรือตำแหน่งของตนกระทำไปในทางมิชอบหรือกระทำเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว โดยมีอำนาจตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้แก่

- ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งนำความเห็นเสนอวุฒิสภา ในกรณีที่มีการร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรณีมีผู้กล่าวหา ร้องเรียนให้ดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นที่ร้ายว่ผิดปกติและกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

- ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายว่ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

- ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีอำนาจตาม มาตรา 25 และ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สรุปได้ดังนี้

- มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใด มาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

- ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำกรหรือสถานที่อื่น รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจสอบ ค้น ยึดหรืออายัดเอกสารทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานอื่นใดอันเกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำลังไต่สวนข้อเท็จจริง

- มีหนังสือให้หน่วยงานราชการ หรือหน่วยงานของรัฐอื่นๆ ดำเนินการเพื่อ ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ การไต่สวนข้อเท็จจริง หรือวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

- แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือ พิสูจน์ความผิด เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ และมีอำนาจดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขต อำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุมผู้ถูกกล่าวหาระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง หาก ปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูลเพื่อ ส่งตัวไปยังพนักงานอัยการต่อไป

สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการบริหารงานธุรการให้กับคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) โดยมีเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้บังคับบัญชาจะขึ้นตรงต่อประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ดูแลการ บริหารงานภายในสำนักงาน ป.ป.ช. การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องได้รับความ เห็นชอบจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. และวุฒิสภา เมื่อได้รับตำแหน่งแล้วมีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว การพ้นจากตำแหน่งนั้นนอกจากครบกำหนดวาระแล้ว จะพ้น ตำแหน่งต่อเมื่อมีพระบรมราชโองการให้ออกด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ วุฒิสภา เห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในการเข้าหรือพ้นจากตำแหน่งของตำแหน่งเลขาธิการ ป.ป.ช. มี ความเป็นอิสระและมั่นคง เมื่อเทียบกับอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมีฐานะเป็นเพียงอธิบดีประจำ หน่วยงานของราชการอาจถูกโยกย้ายจากตำแหน่งหน้าที่ได้ เพราะกรมสอบสวนคดีพิเศษสังกัด กระทรวงยุติธรรม คงไม่สามารถพ้นจากการแทรกแซงทางการเมืองได้ เนื่องจากนายกรัฐมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการคดีพิเศษ ซึ่งก่อนที่พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 บังคับใช้นั้น สมาชิกวุฒิสภาได้ประชุมสัมมนาสรุปความเห็นที่ไม่ควรให้นายกรัฐมนตรีเป็น ประธานคณะกรรมการคดีพิเศษ และไม่เห็นด้วยกับการกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มีมา จากการเลือกตั้งโดยคณะรัฐมนตรี เพราะจะทำให้กระบวนการยุติธรรมถูกการเมืองแทรกแซงมาก

เกินไป³⁶ อย่างไรก็ตาม ได้มีการอธิบายเหตุผลการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการคดีพิเศษว่า การดำเนินการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษนี้มีความจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐต่างๆ เข้ามาร่วมปฏิบัติงาน จำเป็นต้องใช้อำนาจบริหารของรัฐเข้ามาส่งเสริมให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยและไม่เกิดสภาวะการณปฏิบัติงานหยุดชะงักลง เห็นได้ว่าฝ่ายการเมืองไม่สามารถเข้ามาแทรกแซงอำนาจกรรมการชุดนี้ได้ด้วยมีจำนวนเพียง 2 คน เมื่อคณะกรรมการคดีพิเศษต้องมีมติในเรื่องกำหนดให้คดีอื่นเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 (2) จะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่ ดังนั้น 2 คนนี้คงไม่สามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของคณะกรรมการได้

4.4.4 ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยยี่หรือช่องโงจร ตามประมวลกฎหมายอาญา

- มาตรา 337 การกรรโชกทรัพย์สินด้วยการข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญ หรือของบุคคลที่สามจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้นโดยอ้างว่าเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือโดยสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำการกรรโชกทรัพย์สิน

- มาตรา 338 การริดเอาทรัพย์สินด้วยการข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับ ซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหายจนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น โดยอ้างว่าเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งมั่น เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมายหรือโดยสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไปเพื่อกระทำการกรรโชกทรัพย์สิน

4.4.5 ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

³⁶ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา,สรุปประเด็นสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การสอบสวนคดีพิเศษ มิติใหม่ของสังคมไทย, วันพฤหัสบดีที่ 22 พฤษภาคม 2546

ความผิดฐานก่อการร้ายนี้เป็นความผิดมูลฐานที่เพิ่มขึ้นมาใหม่อีกหนึ่งมูลฐานความผิดเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2546 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 76 ก ลงวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2546 โดยกำหนดให้เพิ่มความดังต่อไปนี้เป็นความผิดมูลฐานที่ 8 ของบทนิยามคำว่า "ความผิดมูลฐาน" ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 คือ "ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา" ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ความผิดในลักษณะต่อไปนี้

- มาตรา 135/1 ความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำการอันเป็นความผิดอาญาดังนี้

(1) ใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการใดอันก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรืออันตรายอย่างร้ายแรงต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของบุคคลใดๆ

(2) กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบโทรคมนาคม หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะ

(3) กระทำการอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐหนึ่งรัฐใด หรือของบุคคลใด หรือสิ่งแวดล้อม อันก่อให้เกิดหรือน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจอย่างสำคัญ ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อขู่เข็ญหรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศให้กระทำหรือไม่กระทำการใดอันก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน ผู้ที่กระทำความผิดฐานก่อการร้าย

การกระทำในการเดินขบวน ชุมนุม ประท้วง ได้แย่ง หรือเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้รัฐช่วยเหลือ หรือให้ได้รับความเป็นธรรมอันเป็นการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นการกระทำความผิดฐานก่อการร้าย

- มาตรา 135/2 ขู่เข็ญว่าจะกระทำการก่อการร้าย โดยมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำการตามที่ขู่เข็ญจริง หรือสะสมกำลังพลหรืออาวุธ จัดหาหรือรวบรวมทรัพย์สินให้หรือรับการฝึกการก่อการร้าย หรือกระทำความผิดใดๆ อันเป็นส่วนของแผนการเพื่อก่อการร้าย หรือยุยงประชาชนให้เข้ามามีส่วนในการก่อการร้าย หรือรู้ว่ามีผู้ก่อการร้ายแล้วกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิด

- มาตรา 135/3 เป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ตามมาตรา 135/1 หรือมาตรา 135/2 ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการความผิดนั้นๆ

- มาตรา 135/4 เป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งมีมติหรือประกาศภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติกำหนดให้เป็นคณะบุคคลที่มีการกระทำอันเป็นการก่อการร้าย และรัฐบาลไทยได้ประกาศให้ความรับรองมติหรือประกาศดังกล่าวด้วยแล้ว

เป็นที่ทราบดีอยู่แล้วว่าสถานการณ์ของโลกในปัจจุบันนี้ อยู่ในภาวะที่ถือว่าไม่สงบสุขเท่าใดนัก จากเดิมความความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศาสนา นโยบายของประเทศ การเมือง การปกครอง การเรียกร้องขอแบ่งแยกดินแดน ฯลฯ เกิดขึ้นเพียงภายในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐบาลประเทศนั้นๆ จะต้องเป็นผู้ควบคุมและแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบดังกล่าวภายในประเทศของตนเอง เว้นแต่เมื่อประเทศนั้นร้องขอให้ช่วยเหลือเท่านั้น ประเทศอื่นๆ จึงจะยื่นมือเข้าไปช่วยเหลือได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลทางด้านนโยบายของความมั่นคงของแต่ละประเทศนั่นเอง แต่ขณะนี้ความขัดแย้งได้ขยายตัวลุกลามและทวีความรุนแรงมากขึ้นไปอีก กลายเป็นความขัดแย้งระหว่างประเทศเลยทีเดียว ดังนั้นปัญหาดังกล่าวนี้จึงมิใช่ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งอีกต่อไป แต่เป็นปัญหาระดับโลกที่ทุกประเทศจำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อจะเสนอนโยบายในการแก้ไขปัญหา หลังจากเหตุการณ์จี้เครื่องบินชนตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ ที่กรุงนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา เหตุที่ผู้ก่อการร้ายเลือกโจมตีอาคารเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์ เนื่องจากอาคารดังกล่าวเหมือนเป็นสัญลักษณ์ของสหรัฐอเมริกาที่เป็นประเทศมหาอำนาจ และตึกเพนตากอน ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 หรือที่เรียกกันว่าเหตุการณ์ 911 นั้น ทำให้มีผู้บริสุทธิ์จากหลายสิบประเทศ ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก หรือคนชรากว่า 5,000 คนเสียชีวิต และถูกทับจมอยู่ในกองเศษหินอิฐปูนซึ่งเป็นซากปรักหักพังของอาคารเป็นต้นๆ อันเป็นผลมาจากการวางแผนล่วงหน้าที่จะทำการสังหารหมู่ ผู้ก่อการร้ายซึ่งเป็นตัวการจี้เครื่องบินชนตึกทำหน้าที่พลีชีพสังหาร (Suicide Killers) ตายไปพร้อมๆกัน โดยนักบินเหล่านี้ได้รับคัดเลือกมาอย่างดี โดยดึงเอาเชื้อชาติที่ไม่ได้มีประวัติเลวร้าย เช่น จาการ์ตา ซาอุดีอาระเบีย เป็นต้น ซึ่งทำให้การตรวจสอบประวัติไม่เป็นที่สงสัยและส่วนใหญ่อาชีพที่ระบุในวีซ่าจะเป็นนักธุรกิจ หรือเป็นนักศึกษาระรรมดา และบุคคลเหล่านี้ได้มีการฝึกอบรมมาก่อนจากแถวตะวันออกกลาง โดยเฉพาะบทเรียนด้านการบิน จากนั้นก็ได้แฝงเร้นตนเองเข้าฝึกอบรมวิชาการบินในรัฐฟลอริดา สหรัฐอเมริกา และได้ฝึกบินมาอย่างชำนาญแล้วเพื่อปฏิบัติการนี้โดยเฉพาะ ซึ่งสหรัฐอเมริกาเชื่อว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมครั้งยิ่งใหญ่นี้เป็นฝีมือของ นาย อูสซะมะห์ บิน ลาดิน และขบวนการอัลเคดา (Al Qaeda) ด้วยเหตุผลว่าอูสซะมะห์ บิน ลาดิน อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรมหลายครั้งในอดีต ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นเป้า เช่น การลอบวางระเบิดศูนย์การค้าโลกครั้งแรกใน ค.ศ.1993 การระเบิดสถานทูตของสหรัฐอเมริกา 2 แห่งในเคนยาและทานซาเนีย ใน ค.ศ. 1998 และการระเบิดเรือ USS Code ที่อ่าวเอเดน ใน ค.ศ.2000

จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และระบบเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างใหญ่หลวง และได้มีการประสานความร่วมมือทั่วโลกอย่างไม่เคยมีมาก่อน กล่าวคือ ได้ใช้มาตรการเครื่องมือทุกประเภท ด้วยอำนาจสั่งการของแต่ละประเทศทั่วโลก ใช้การทูต การลงโทษตาม

กฎหมาย การสืบราชการลับ การสืบสวนสถานภาพทางการเงิน ปฏิบัติการทางทหาร และความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมาเป็นเครื่องมืออย่างเข้มข้น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ได้มีมติเอกฉันท์ กำหนดให้ประเทศสมาชิกทั้ง 198 ประเทศ ปรามปรามการก่อการร้ายให้สิ้นซาก

ประเทศไทยนั้นก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาการก่อการร้ายนี้ เนื่องจากขณะนี้ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และ นราธิวาส ที่ผู้ก่อการร้ายต้องการแบ่งแยกดินแดนเพื่อปกครองด้วยตนเอง มีการก่อความไม่สงบ รุนแรงขึ้นทุกวัน ผู้บริสุทธิ์ถูกฆ่า โดยรัฐบาลยังไม่สามารถแก้ปัญหาและควบคุมสถานการณ์นี้ได้ และยังมีความสงสัยว่าจะต้องมีผู้ให้ความสนับสนุนทางการเงิน อาวุธ ฯลฯ แก่ผู้ก่อการร้ายอย่าง แน่นนอน ซึ่งกฎหมายอาญาที่มีอยู่นั้นยังเอื้อมไปไม่ถึง ไม่มีบทบัญญัติลงโทษแก่ผู้ก่อการร้าย โดยตรง ดังนั้นจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญากำหนดความผิดเกี่ยวกับการก่อ การร้าย และเนื่องจากการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายเป็นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนทำให้ การก่อการร้ายรุนแรงยิ่งขึ้น อันเป็นการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของ ประชาชนและความมั่นคงของประเทศ เพื่อเป็นการป้องกันและปรามปรามการก่อการร้าย รวมถึง การสนับสนุนทางทรัพย์สินหรือกรณีอื่นใดที่มีวัตถุประสงค์จะนำไปใช้ในการก่อการร้าย ดังนั้นจึง ได้กำหนดให้ความผิดฐานก่อการร้ายเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและ ปรามปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อนำมาตรการในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตาม กฎหมายดังกล่าวมาใช้ตัดวงจรทางการเงินมิให้นำไปใช้สนับสนุน การกระทำความผิดอีกต่อไป

4.5 แนวทางในการกำหนดให้ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปรามปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการ สอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ ปรามปรามการฟอกเงินในปัจจุบัน มักจะมีการกระทำความผิดในลักษณะองค์ประกอบอาชญากรรม ซึ่ง มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการประกอบอาชญากรรม มีการแบ่งหน้าที่กันกระทำความผิด อย่างสลับซับซ้อน มีเงินทุนเพื่อใช้ในการกระทำความผิดอย่างมหาศาล ซึ่งอาจใช้เป็นเครื่องมือใน การกระทำความผิด เช่น การปั่นหุ้น แชรส์ลูกโซ่ หรืออาจใช้ติดสินบนเจ้าหน้าที่บ้านเมือง กฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันและปรามปรามการฟอกเงินแม้จะมีมาตรการพิเศษหลายประการในการป้อง ปรามผู้กระทำผิด หรือเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิด แต่ก็ยังขาดแคลนทรัพยากรบางประการ ซึ่งได้แก่บุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆ ที่รู้เท่าทันผู้กระทำผิด หรือมี

อำนาจพิเศษบางประการในการแสวงหาข่าวสารและหลักฐานในการมัดตัวผู้กระทำผิด เช่น การเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหรือกลุ่มคน การใช้อาวุธเพื่อป้องกันตัว ฯลฯ เป็นเหตุให้ในหลายคดีเจ้าหน้าที่ไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานมามัดตัวผู้กระทำผิดได้ อาจทำได้เพียงรับทรัพย์สินของผู้กระทำผิด แต่อำนาจและมาตรการพิเศษดังกล่าวมีอยู่แล้วในกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ

นอกจากนี้กรมสอบสวนคดีพิเศษยังประกอบไปด้วย 10 สำนักงาน ที่มีขอบเขตรับผิดชอบของแต่ละสำนักงานแตกต่างกัน ตามความรู้ความชำนาญของบุคลากร จึงมีลักษณะเป็นสหสาขาวิชาชีพ ทำให้สามารถจัดการกับปัญหาที่สำนักงาน ป.ป.ง. และบ.ก.ส.ค. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประสบอยู่ในปัจจุบันได้ แต่ในปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดให้การกระทำ ความผิดที่มีลักษณะเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพียง 3 ฐานความผิดเท่านั้น ที่อยู่ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แก่

1. ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
2. ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์, ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์, ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
3. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร

ดังนั้นความผิดมูลฐานที่เหลืออีก 5 มูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อันได้แก่

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ความผิดเกี่ยวกับเพศ
3. ความผิดเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
4. ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือช่องโจร
5. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย

หากมีการนำเงินที่ได้มาจากการทำความผิดทั้งห้ามูลฐานนี้ไปโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำการใดๆ เพื่อปกปิด อำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สินนั้น ๆ เช่น การนำเงินไปฝากที่ธนาคารต่างประเทศ อันถือว่าเป็นการทำความผิดฐานฟอกเงินที่เข้าหลักเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นคดีพิเศษแล้ว แต่กรมสอบสวนคดีพิเศษก็ไม่มีอำนาจเข้าไปสืบสวนสอบสวนแต่อย่างใด เนื่องจาก

ความผิดมูลฐานดังกล่าว ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หากต้องการให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเข้าดำเนินการสืบสวนสอบสวนในคดี จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญานั้นเป็นคดีพิเศษ ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่³⁷ คดีประเภทนี้จึงเป็นดุลพินิจของ กคพ. ที่กำหนดขึ้น นอกเหนือจากคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ทำให้เกิดความลັບสนและล่าช้าในการดำเนินคดี เนื่องจากมีขั้นตอนและรายละเอียดยุ่งยากกว่าจะมีมติให้คดีนั้นเป็นคดีพิเศษหรือไม่ จำเป็นต้องมีการนำเรื่องเข้าวาระการประชุมจึงทำให้ต้องใช้ระยะเวลาานาน ทำให้เกิดความเสียหายต่อคดีได้ ทั้งนี้ตามที่ได้กล่าวแล้วว่าคดีพิเศษจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เร็วที่สุดเนื่องจากพยานหลักฐานถูกทำลายได้โดยง่าย ดังนั้นหากขณะนั้นคดียังอยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนทั่วไปอาจทำให้พยานหลักฐานสูญหายไปได้เนื่องจากพนักงานสอบสวนทั่วไปไม่มีประสบการณ์เพียงพอ หรือไม่มีอำนาจพิเศษดังเช่นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมี ทำให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างยิ่ง

ในชั้นการพิจารณาของวุฒิสภา คณะกรรมการวิสามัญกิจการวุฒิสภาได้ตั้งประเด็นข้อสังเกตว่า กรณีความผิดอาญาซึ่งมีลักษณะเป็นคดีพิเศษจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และพนักงานสอบสวนคดีทั่วไปจะมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกันหรือไม่ จากปัญหาดังกล่าวได้มีการชี้แจงว่า กรณีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีอำนาจเฉพาะความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้เท่านั้น แต่คดีอาญาอันเป็นความผิดมูลฐานที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษจะต้องมีลักษณะตามมาตรา 21 กล่าวคือ ต้องเป็นคดีความผิดอาญาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ หรือมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำความผิดโดยองค์การอาชญากรรม ซึ่งคดีเหล่านี้ถือว่าเป็นคดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและพนักงานสอบสวนคดี

³⁷ ข้อบังคับของ กคพ. เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอและเสนอให้ กคพ. มีมติให้คดีความผิดทางอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

ทั่วไป³⁸

ประเด็นที่ผู้เขียนจะวิเคราะห์ต่อไปคือ ความผิดมูลฐานใดบ้างที่สมควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการสืบสวนสอบสวน

ดังที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 4.3.2.1 ว่าสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานหนึ่งที่มีภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม เรังรัด กำกับ ติดตามการสืบสวนสอบสวน การฟ้องคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติด ประสานงานและสนับสนุนทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดียาเสพติดให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 นั้นได้ให้อำนาจกรรมการ เลขาธิการ รองเลขาธิการ และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. อย่างมากมายคล้ายคลึงกับอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนเห็นว่าการสอบสวนคดีเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดและสำนักงาน ป.ป.ส. นั้นเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการรวบรวมพยานหลักฐานและการสอบสวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดนั้นเป็นการสอบสวนเฉพาะด้านแตกต่างจากการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป คือมีรายละเอียดมากกว่า เช่น ต้องสอบประวัติผู้ต้องหาโดยละเอียด รายละเอียดเกี่ยวกับวัน เวลาที่เกิดเหตุ ผู้ต้องหาได้ขนส่ง เจาะซื้อขายยาเสพติดกับใคร ที่ไหน มีวิธีการอย่างไร ของกลางอยู่ที่ไหน จำนวนเท่าใด เจ้าหน้าที่ได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบอย่างไร ผู้ต้องหาให้การว่าอย่างไร รวมถึงสอบสวนเรื่องการใช้โทรศัพท์ การชำระเงินค่าจ้างโดยวิธีการใด ฯลฯ ดังนั้นตำรวจปราบปรามยาเสพติดได้ปฏิบัติหน้าที่มานานจนมีประสบการณ์ในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว อีกทั้งยังมีผู้ช่วยเหลือในการดำเนินการอยู่แล้วซึ่งก็คือ สำนักงาน ป.ป.ส. ที่มีเจ้าพนักงานผู้ซึ่งมีความชำนาญ มีความรอบรู้ในเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่า สามารถตั้งรูปคดีได้อย่างถูกต้อง การแจ้งข้อกล่าวหา การจับกุม การตรวจค้นต่างๆ มีการวางแผนมาล่วงหน้า การเก็บพยานหลักฐานต่างๆ จากที่เกิดเหตุก็สามารถทำได้ครบถ้วนหรืออย่างน้อยก็มีความผิดพลาดไม่มากนัก ทำให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

³⁸ สำนักงานวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, เอกสารประกอบการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. (สภาผู้แทนลงมติเห็นชอบแล้ว) เรื่อง บัญชีสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่าง พ.ร.บ. การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. หน้า 6 บรรจุระเบียบวาระการประชุมวุฒิสภาครั้งที่ 25 (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ 23 พฤษภาคม 2546

สำนวนการสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. จึงเป็นสำนวนที่มีน้ำหนักในเรื่องพยานหลักฐานอย่างมาก

สำหรับสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานอิสระที่ตั้งขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกิดจากความต้องการให้มีการปฏิรูปการเมือง การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในวงราชการและการเมือง ในการดำเนินคดีมีกระบวนการที่รวดเร็ว กำหนดวิธีการไต่สวนพิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงให้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไป การสอบสวนคดีประเภทนี้มีลักษณะสำคัญคือให้บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาดังกล่าวมีความสมบูรณ์และสำนวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ โดยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เป็นผู้ทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคดีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ได้โดยตรง เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่าข้อกล่าวหาไม่มีความผิดทางอาญา ให้ถือว่ารายงานการสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงสามารถส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลได้ และให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่งในส่วนนี้มีความแตกต่างกับ สำนักงาน ป.ป.ส. กล่าวคือการสอบสวนคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 ในมาตรา 14 ประกอบด้วยมาตรา 15 ถือว่าอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดียาเสพติดของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ไม่ใช่เป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 การสอบสวนของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. เป็นการสอบสวนเบื้องต้นหรือการขยายผลการสืบสวนจับกุม ดังนั้น เมื่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วจะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องทันทีไม่ได้ ต้องส่งสำนวนไปให้พนักงานสอบสวนทั่วไปดำเนินการสอบสวนและสรุปสำนวนทำความเห็นสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก่อนแล้วจึงจะส่งให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป เพราะฐานะของพนักงาน ป.ป.ส. ไม่ใช่เป็นพนักงานสอบสวน

การดำเนินการสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้นมีอำนาจหลายประการตามที่ผู้เขียนได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 4.3.2.3 ถึงแม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่มีอำนาจพิเศษบางประการดังเช่นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ตาม เช่น อำนาจในการดักฟัง การแฝงตัว การ

อนุญาตให้พกปืน จึงอาจทำให้เกิดอุปสรรคในการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง เนื่องจากหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ใช้อำนาจในการเรียกเอกสารหรือหลักฐาน หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์ในการไต่สวนข้อเท็จจริง อาจไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานนั้นๆ เท่าที่ควร ด้วยเหตุที่เกรงกลัวอิทธิพล กลัวว่าจะถูกอำนาจดังกล่าวทำร้ายชีวิตหรือทรัพย์สินของตน ดังนั้นในทางปฏิบัติก็อาจพบอุปสรรคในการรวบรวมพยานหลักฐานบ้าง อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม นั้นมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือสำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานทั้งสองนั้นเป็นหน่วยงานที่มีอิสระและมีอำนาจพิเศษที่มีประสิทธิภาพเพียงพออยู่แล้ว จึงไม่ควรกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนอีกจะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนและล่าช้าในการดำเนินคดีเพราะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบมากเกินไป แต่กรมสอบสวนคดีพิเศษควรจะเป็นองค์กรที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือด้านข้อมูลบางประการหากพบว่าน่าจะเป็นประโยชน์แก่การสืบสวนสอบสวนคดี หรือความช่วยเหลือด้านอื่นๆ เช่น กำลังคน และควรให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเข้าไปดำเนินการต่อเมื่อได้รับการร้องขอและ กคพ. มีมติให้เป็นคดีพิเศษแล้วเป็นรายคดีไปจะเหมาะสมกว่า

ผู้เขียนเห็นว่าควรเพิ่มเติมให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับผิดชอบเฉพาะแต่คดีความผิดมูลฐานที่ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชกทรัพย์ หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์ หรือชองใจ และความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย เนื่องจากความผิดมูลฐานเหล่านั้นมีลักษณะเป็นคดีพิเศษอยู่แล้วในตัวเอง จากการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับหลักเกณฑ์การกำหนดคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษนั้นตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และ บทที่ 3 มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างยิ่งดังนี้

1. ความผิดที่มีวิธีการดำเนินการในลักษณะองค์กรอาชญากรรมหรือเป็นการกระทำ ความผิดอาชญากรรมข้ามชาติ
2. ความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนยากแก่การปราบปราม เนื่องจากผู้กระทำความผิดมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างดี หรือมีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญสนับสนุนการกระทำความผิด
3. ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ
4. ความผิดที่ทำให้ได้รับผลตอบแทนสูง

ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้ความผิดมูลฐานทั้ง 3 มูลฐานที่เหลืออยู่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญญัติที่ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 โดยออกเป็นกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดคดีพิเศษเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ซึ่งกำหนดให้คดีความผิดทางอาญาทั้ง 3 มูลฐานข้างต้น ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) เป็นคดีพิเศษเพิ่มเติมจากบัญญัติที่ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และมีรายละเอียดของการกระทำความผิดตามประกาศ กคพ. เรื่อง การกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

หากได้มีการกำหนดความผิดมูลฐานดังกล่าวข้างต้นไว้ในบัญญัติที่ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษจะรับผิดชอบในทุกคดีที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการวางกรอบให้ชัดเจนในรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดเพื่อเป็นจุดแบ่งว่าคดีใดถือว่าเป็นคดีพิเศษซึ่งอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวน การกำหนดกรอบดังกล่าวสามารถกำหนดได้โดยอาศัยเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจำนวนผู้เสียหาย

นอกเหนือจากการกำหนดความผิดที่อยู่ในอำนาจบังคับใช้ในบัญญัติที่ท้ายพระราชบัญญัติแล้ว ควรนำข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้เสียหายมาเป็นเกณฑ์แบ่งแยกระหว่างคดีพิเศษกับคดีธรรมดาด้วย เช่น หากในอนาคตได้มีการกำหนดความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี เป็นคดีพิเศษเพิ่มเติมจากบัญญัติที่ท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อาจมีรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดว่า ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระ จัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระ จัดหา ล่อไป หรือชักพาไป เพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณีหรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือจัดการกิจการการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณีหรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามีจำนวนผู้เสียหายตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป จึงจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการดำเนินคดี เป็นต้น

2. การกำหนดมูลค่าความเสียหาย

การนำมูลค่าความเสียหายมาเป็นเกณฑ์แบ่งแยกคดีพิเศษนั้นจะใช้ในกรณีการกระทำ ความผิดนั้นเป็นเหตุให้ผู้กระทำได้รับประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินหรือจำนวนเงิน ตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์ หรือช่อง โจร ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 337 และ มาตรา 338 ที่มีหรือมีมูลน่าเชื่อว่ามี จำนวนผู้เสียหายตั้งแต่สามสิบคนขึ้นไป หรือการกระทำความผิดในลักษณะข่มขืนใจผู้อื่นให้ยอม ให้ หรือยอมจะให้ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแก่ผู้ข่มขืนใจหรือผู้อื่น เป็นมูลค่าตั้งแต่ยี่สิบ ล้านบาทขึ้นไป เป็นต้น

3. กำหนดจากโทษรุนแรง

การกำหนดจากอัตราโทษนั้น พิจารณาจากการกระทำความผิดซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่าง ร้ายแรงต่อสังคม กฎหมายจึงกำหนดอัตราโทษไว้สูงเพื่อให้ลงโทษกับผู้กระทำความผิด ได้แก่ คดี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีบทกำหนดโทษตาม มาตรา 99 กล่าวคือ ผู้ใดบุกรุกหรือครอบครองที่ดินของรัฐโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเข้าไป กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลาย ทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือ ศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์หรือก่อให้เกิดมลพิษอันมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในเขต พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่กำหนด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท

4.6 วิเคราะห์ขอบเขตการบังคับใช้อำนาจสอบสวนคดีพิเศษกับความผิดฐานฟอกเงิน

การกำหนดรายละเอียดของลักษณะการกระทำความผิดเป็นการกำหนดขอบเขตอำนาจ ในการดำเนินคดี เป็นเรื่องสำคัญเพื่อให้ทราบว่าในกฎหมายแต่ละฉบับนั้นความผิดตามมาตรา ใดบ้างที่อยู่ในอำนาจสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากพนักงานสอบสวน คดีพิเศษมิได้สืบสวนสอบสวนความผิดทุกมาตราของกฎหมายนั้นๆ จึงจำเป็นต้องวางกรอบ ความผิดดังกล่าว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในเชิงปฏิบัติว่าหน่วยงานใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในคดีนั้น

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วในบทที่ 2 ถึงลักษณะพิเศษของกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน คือ มีทั้งมาตรการทางแพ่งซึ่งใช้บังคับกับทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด กับมาตรการทางอาญา โดยการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ในส่วน ของความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แบ่ง ได้เป็นสองกรณี คือ กรณีแรกเป็นความผิดฐานฟอกเงิน และกรณีที่สองเป็นความผิดฐานฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการต่างๆที่กฎหมายกำหนดไว้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.6.1 การกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงิน

การกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีบทกำหนดโทษตามมาตรา 60 และมาตรา 61 ดังนี้

มาตรา 60 บัญญัติว่า

“ ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปีหรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 61 บัญญัติว่า

“ นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา 5 มาตรา 7 มาตรา 8 หรือมาตรา 9 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลตามวรรคหนึ่ง กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น”

การกระทำความผิดฐานฟอกเงิน หมายถึง

- การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือกระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

- สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด

- จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือเพื่อไม่ให้ถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

- พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

- สมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

- การกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นหากได้กระทำโดยบุคคลดังต่อไปนี้ต้องรับโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไป คือ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหาร หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของสถาบันการเงินหรือกรรมการขององค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ปปง.

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

4.6.2 ความผิดกรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามมาตรการต่างๆที่กำหนดไว้

ความผิดกรณีฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 62 ถึงมาตรา 66 สรุปได้ดังนี้

1. ความผิดฐานไม่รายงานธุรกรรม หรือการทำธุรกรรมเพิ่มเติม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 13 และ 14 ซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงาน โดยธุรกรรมที่ต้องรายงานมี 3 กรณี ดังต่อไปนี้

- ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป³⁹
- ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ห้าล้านบาทหรือกว่านั้นขึ้นไป

ไป

- “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมตาม (1) หรือ(2) หรือไม่ก็ตาม

ก็ตาม

2. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการหรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับการลงทุน หรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน ไม่รายงานเกี่ยวกับการทำธุรกรรม

3. สถาบันการเงินไม่จัดให้ลูกค้าแสดงตนหรือไม่จัดให้ลูกค้าบันทึกชื่อเท็จจริงก่อนการทำธุรกรรม รวมทั้งสถาบันการเงินไม่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและบันทึกชื่อเท็จจริง

- 4. ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งยับยั้งการทำธุรกรรม

5. ความผิดในฐานะแสดงชื่อเท็จจริงอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ

³⁹ กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2543) ออกตามความใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

6. ความผิดฐานไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหลักฐานหรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือกระทำการใดๆ ให้บุคคลอื่นล่วงรู้ข้อมูลที่เก็บรักษาไว้

7. ความผิดฐานยกย่าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซอนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดไว้ หรือที่ดินรู้ หรือ ควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดิน

8. ความผิดฐานรู้หรืออาจรู้ความลับในทางราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับ

9. ขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกแก่กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในอาคารสถานที่หรือยานพาหนะเพื่อตรวจค้นทรัพย์สินหรือหาพยานหลักฐาน

ฉะนั้น การที่จะพิจารณาว่าการกระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคดีใดอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายซึ่งต้องดำเนินการสืบสวนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 คดีนั้นจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) ต้องมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

(2) ความผิดมูลฐานนั้นจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

- คดีที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานพิเศษ

- คดีที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือระบบเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ

- คดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม

- คดีที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

(3) ความผิดมูลฐานต้องเป็นความผิดตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 หรือที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือเป็นคดีที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้ถือว่าคดีนั้นเป็นคดีพิเศษ

สำหรับความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีขอบเขตการบังคับใช้อำนาจสอบสวนคดีพิเศษกับความผิดฐานฟอกเงินเพียงโร่นั้น ประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิด ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (1) ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเฉพาะแต่ความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 60 และมาตรา 61 ที่มีความผิดมูลฐานเป็นคดีพิเศษเท่านั้นจึงจะอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ส่วนกรณีความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามมาตรา 62 มาตรา 63 มาตรา 64 มาตรา 65 มาตรา 66 ยังคงอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

4.7 กระบวนการดำเนินการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา คณะกรรมการกฤษฎีกาคณะพิเศษได้มีความเห็นในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษว่า การมีเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนและสอบสวน คดีอาญา โดยแต่ละหน่วยงานมีกฎหมายเอกเทศของตนในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบคดีอาญา อำนาจหน้าที่ รวมทั้งวิธีการในการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญาเป็นการเฉพาะ โดยไม่มีองค์กรกลางใดมาเป็นผู้กำหนดผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบคดีอาญา ขอบเขตความรับผิดชอบ หรือวิธีการในการร่วมมือเพื่อให้มีการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดี อาจทำให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องในการบริหารกระบวนการยุติธรรมขึ้นได้⁴⁰ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ออกข้อบังคับในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้⁴¹ ซึ่งต่อมา กคพ. ได้ออกข้อบังคับ กคพ. ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. 2547 เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม

⁴⁰ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ในเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547, สำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, หน้า 16

⁴¹ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 22 วรรคหนึ่ง

กฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมีรายละเอียดในเรื่องการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้ คือ

ข้อ 10 " เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจดำเนินการทำบันทึกความตกลงเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน การสนับสนุนการดำเนินการ การประสานราชการ และการดำเนินการอื่นใดตามหลักการที่ได้กำหนดไว้ตามข้อบังคับนี้ฉบับนี้ก็ได้ โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับนี้แล้วแต่กรณีด้วย"

ดังนั้น เมื่อพบว่าคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ใดเข้าลักษณะอันถือว่าเป็นคดีพิเศษ ซึ่งต้องอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นว่าหน่วยงานหลักที่จำเป็นต้องประสานงานกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีดังนี้ คือ

4.7.1 กระบวนการดำเนินการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาอันมีลักษณะพิเศษ ซึ่งคดีอาญาบางฐานความผิดเคยอยู่ในอำนาจสืบสวนสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจ หรือในคดีอาญาบางประการซึ่งอาจเกิดขึ้นในอนาคตแล้ว กคพ. มีมติว่าคดีนั้นควรอยู่ในอำนาจสืบสวนสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนจะทราบได้อย่างไรว่าการกระทำความผิดอาญาประเภทใดจะอยู่ในอำนาจของพนักงานตำรวจ และคดีอาญาประเภทใดจะอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และประชาชนจะต้องไปร้องทุกข์กับหน่วยงานใด ⁴² สำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาทั่วไป จึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดีฟอกเงิน และคดีมูลฐานที่เกี่ยวข้องในระยะเริ่มแรก เมื่อภายหลังคดีนั้นเข้าหลักเกณฑ์อันถือว่าเป็นคดีพิเศษ ก็ต้องมีการโอนสำนวนคดีมาให้แก่กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการ

⁴² หนังสือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ดช. 0004.6/4035 ลงวันที่ 24 เมษายน 2546 เรื่องพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.

ดำเนินคดีต่อไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อพบว่าคดีที่รับผิดชอบอยู่เป็นคดีพิเศษ สรุปได้ดังนี้

1. กรมสอบสวนคดีพิเศษมีหน้าที่รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษในคดีอาญาซึ่งเป็นคดีพิเศษเท่านั้น หากได้มีการร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษการกระทำความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษต่อพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้นดำเนินการรับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ดำเนินการสืบสวนสอบสวนและดำเนินการอื่นตามอำนาจหน้าที่จนกว่าจะมีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ

2. ให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐที่ได้รับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษคดีความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษ ส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษแล้วแต่กรณี

3. สำหรับคดีความผิดอาญาอันเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2)⁴³ แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และเป็นคดีที่พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ สืบสวนสอบสวน หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดไว้แล้ว ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษแจ้งพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้นโดยเร็ว และให้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษภายในระยะเวลาสามวันนับแต่ที่ได้รับแจ้ง เมื่อได้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนแล้ว ให้มีการหารือเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้รับผิดชอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนต่อจากพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น

4. ในระหว่างที่พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ยังมิได้ส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนตามข้อ 3 ให้เป็นที่เรียบร้อย ให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนนั้น จัดการให้มีการควบคุม การขัง การปล่อยตัวชั่วคราว การเก็บรักษาของกลาง และการดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นต่อไปจนกว่าจะได้มีการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวน แต่ทั้งนี้หากมีการฝากขังจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนครบกำหนดฝากขังไม่น้อยกว่าสามวัน

5. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีความจำเป็นในเรื่องการจับ การค้น การ

⁴³ คดีความผิดอื่นที่คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) มีมติให้เป็นคดีพิเศษ

ควบคุม การชั่ง การปล่อยตัวชั่วคราว การเปรียบเทียบปรับ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การเก็บรักษา หรือการจัดการของกลาง การสืบสวนสอบสวน หรือการดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีพิเศษและไม่สามารถดำเนินการเองโดยลำพัง ก็ให้ประสานขอความร่วมมือจากพนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐ และให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการร้องขอให้ความร่วมมือตามที่ได้รับการร้องขอด้วย

6. ให้พนักงานสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่นของรัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐให้ความร่วมมือในการสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแล รวมถึงการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารโดยตรง หรือการเชื่อมข้อมูลข่าวสาร หรือความร่วมมือในการสนับสนุนอื่นใดเพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวน หรือป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ ตามที่ได้รับการร้องขอจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ

7. ให้นำหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนการดำเนินการที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ในเรื่องการสนธิกำลังบุคลากร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ อาวุธยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะและการดำเนินการอื่นใดตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษร้องขอ

8. ในกรณีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสืบสวนสอบสวน หรือป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

ซึ่งหากได้มีการประสานงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นอย่างเคร่งครัดระหว่างทั้งสององค์กรย่อมทำให้การปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอันเป็นคดีพิเศษรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.7.2 กระบวนการดำเนินการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

เพื่อให้การป้องกันและและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาซึ่งเป็นคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 และเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้มาตรการทางอาญา และมาตรการยึดหรืออายัดทรัพย์สินทางแพ่งตามกฎหมายดังกล่าวทั้งสองฉบับ อันเป็น

การประสานความร่วมมือในการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมอย่างครบวงจร และเกิดประสิทธิผลสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเพื่อสนับสนุนให้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด กรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงต้องมีการประสานความร่วมมือกันในเรื่องการจัดส่งข้อมูลต่างๆ รวมถึงพยานหลักฐานในการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ซึ่งขณะนี้ได้มีการจัดทำร่างบันทึกความตกลงระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) เรื่อง การประสานความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ในกรณีเรื่องอยู่ระหว่างการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หากพบว่ามีพฤติกรรมที่เป็นหรืออาจเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และกรมสอบสวนคดีพิเศษเห็นว่า จะต้องดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษส่งเรื่องให้สำนักงาน ปปง. โดยแจ้งพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดดังกล่าว พร้อมทั้งระบุตัวผู้กระทำความผิด และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้สำนักงาน ปปง. ทราบด้วย

2. ในกรณีที่มีเรื่องการกระทำความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เข้าสู่ระบบเรื่องของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีได้ทำการสอบสวน และวินิจฉัยว่ามีมูลความผิดทางอาญาแล้ว ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ส่งสำเนารายงานการสอบสวนคดีดังกล่าวให้สำนักงาน ปปง. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อไปโดยเร็ว

3. กรณีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ข้อมูลหรือพยานหลักฐานใดที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเกี่ยวข้อง หรืออาจเกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแจ้งข้อมูลพร้อมพยานหลักฐานให้สำนักงาน ปปง. ทราบ แล้วแต่กรณีโดยเร็ว

4. ในกรณีสำนักงาน ปปง. ตรวจสอบรายงานการทำธุรกรรมหรือข้อมูล ของบุคคลใดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ พบพยานหลักฐานการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน และพยานหลักฐานดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวนดำเนินคดีอาญา ที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเจ้าของคดีกำลังดำเนินการอยู่นั้น ให้

สำนักงาน ปปง. ส่งสำเนารายการพยานหลักฐานดังกล่าว ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษพิจารณาต่อไป

5. กรณีมีพยานหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินหรือสิ่งของถูกใช้ หรือจะใช้ ซึ่งอาจเป็นพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำผิด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ สำนักงาน ปปง. แจ้งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือสำนักงาน ปปง. ทราบ แล้วแต่กรณีโดยเร็ว

6. กรณีการดำเนินการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการธุรกรรมมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบัญชีของลูกค้าของสถาบันการเงิน เครื่องมือ อุปกรณ์ในการสื่อสารหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใดถูกใช้หรืออาจใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมอาจขอความร่วมมือกรมสอบสวนคดีพิเศษจัดส่งข้อมูลดังกล่าวไปให้คณะกรรมการธุรกรรม เพื่อใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบหรือไต่สวนข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ ได้

7. ข้อมูลหรือพยานหลักฐานใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงาน ปปง. สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันได้ โดยขออนุมัติเป็นหลักการจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือเลขาธิการคณะกรรมการ ปปง. แล้วแต่กรณี

8. หากกรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ปปง. เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษที่ได้รับมอบหมาย และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ในการตรวจค้น ยึดอายัดทรัพย์สินสิ่งของ หรือการดำเนินการใดๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ และการฟอกเงิน ให้หน่วยงานทั้งสองประสานความร่วมมือ เพื่อร่วมดำเนินการดังกล่าว

9. การปฏิบัติหน้าที่ตามข้อตกลงนี้ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ปปง. สามารถใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะตลอดจนงบประมาณร่วมกันได้เท่าที่ไม่ขัดต่อระเบียบของทางราชการ ทั้งนี้ โดยได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือเลขาธิการคณะกรรมการ ปปง. แล้วแต่กรณี ในเรื่องนั้นๆ ก่อน

10. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงาน ปปง. จะร่วมมือกันในการพัฒนาเทคโนโลยีระบบการสารสนเทศและบุคลากรโดยเฉพาะความรู้ความเชี่ยวชาญ ในสาขาที่นำไปพัฒนาเทคนิคการตรวจสอบหาร่องรอยหรือเบาะแสการกระทำความผิด ตลอดจนการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้

การสนับสนุนการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษอันเป็นความผิดมูลฐานกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปโดยอาจกำหนดเป็นแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม แล้วแต่กรณี

11. ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการหรือปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากบันทึกข้อตกลงร่วมกันฉบับนี้ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และเลขาธิการคณะกรรมการ ปง. ร่วมกันวินิจฉัยและให้ปฏิบัติไปตามนั้น

12. ค่าใช้จ่ายในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ การใช้ผู้เชี่ยวชาญ หรือการดำเนินการอื่นที่ร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมที่ออกตามความในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547

13. เพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานทั้งสองมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพจึงได้มอบหมายให้มีผู้ประสานงานระหว่างหน่วยงาน ดังนี้

(1) สำนักงาน ปง. ให้ผู้อำนวยการสำนักตรวจสอบและคดี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

(2) กรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้เป็นหัวหน้าในคดีพิเศษนั้น หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

(3) บุคคลผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นการเฉพาะสำหรับการประสานงาน

หากได้มีการประสานความร่วมมือระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงาน ปง. ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาซึ่งเป็นคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อันเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 25442 ตามบันทึกข้อตกลงข้างต้นอย่างจริงจัง ผู้เขียนเชื่อว่าจะทำให้การดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นไปด้วยความรวดเร็วยิ่งขึ้น

4.7.2 กระบวนการดำเนินการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานอัยการสูงสุด

พนักงานอัยการมีบทบาทสำคัญทั้งในการใช้ดุลพินิจเพื่อนำการกระทำความผิดอาชญาฐานฟอกเงินซึ่งเป็นคดีพิเศษขึ้นสู่ศาล และในการขอให้ศาลมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งต้องดำเนินการโดยเร็ว ก่อนที่ทรัพย์สินนั้นจะถูกเคลื่อนย้ายหรือถูกเปลี่ยนแปลงไป การประสานงานและความเข้าใจร่วมกันของกรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานอัยการสูงสุดจึงมีความจำเป็น

อย่างยิ่ง ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการหรืออัยการทหาร มีหลักเกณฑ์สรุปได้ดังนี้

1. เมื่อมีคดีพิเศษใดที่ต้องดำเนินการสอบสวนร่วมกัน ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษรายงานอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษทราบ เพื่อมีหนังสือแจ้งให้อัยการสูงสุดหรือเจ้ากรมพระธรรมนูญทราบโดยเร็ว

2. ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นพลเรือนร่วมกับทหาร อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษอาจจะขอให้อัยการทหารมาสอบสวนร่วมกันหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันก็ได้

3. ในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน โดยมีพนักงานอัยการหรืออัยการทหารเป็นผู้ให้คำแนะนำ และตรวจสอบพยานหลักฐาน

4. กรณีที่ต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการสอบสวนหรือฟ้องคดี ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแจ้งให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารทราบ เพื่อให้ความช่วยเหลือในการพิจารณาและตรวจสอบว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นเป็นประโยชน์ในการสอบสวนหรือการฟ้องคดีหรือไม่ พนักงานอัยการหรืออัยการทหารจะทำความเห็นเสนอไปพร้อมกับสำนวนการสอบสวนนั้นด้วยก็ได้

5. การสอบปากคำร่วมกันนั้น ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแจ้งพนักงานอัยการหรืออัยการทหารเพื่อหารือตั้งแต่ขั้นเริ่มคดี กำหนดแนวทางหรือแผนงานเกี่ยวกับการสอบสวน

6. เมื่อสอบปากคำพยานหรือผู้ต้องหา พนักงานอัยการหรืออัยการทหารต้องลงลายมือชื่อร่วมในบันทึกคำให้การพยานบุคคลหรือผู้ต้องหา หรือบันทึกการเข้าร่วมตรวจสอบการรวบรวมพยานหลักฐานอื่นด้วย

7. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษจะขอหมายค้นหรือหมายจับ ให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหารเห็นชอบร่วมกันก่อนดำเนินการตามกฎหมาย

8. ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ทำความเห็นในรายงานความเห็นทางคดี และเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้รับผิดชอบส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการหรืออัยการทหารในท้องที่ที่มีเขตอำนาจเพื่อพิจารณาสิ่งคดีต่อไป

4.7.2 กระบวนการดำเนินการระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

ตามที่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ไว้ว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นไม่ควรเพิ่มเติมให้เป็นความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 เนื่องจากมีหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้ว ควรกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ

รับผิดชอบเป็นรายคดีไป โดยการร้องขอและเสนอให้คดีความผิดทางอาญาคดีใดเป็นคดีพิเศษ ตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (2) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 แต่ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ กคพ. มีมติให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นคดีพิเศษ หรือยังไม่เป็นคดีพิเศษ ก็ตาม กรมสอบสวนคดีพิเศษยังคงมีหน้าที่ให้การสนับสนุนและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องทำบันทึกความตกลงในเรื่องการประสานความร่วมมือในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ซึ่งมีหลักเกณฑ์สรุปได้ดังนี้

1. ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลนั้นให้ทั้งสองหน่วยงานสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองดูแล รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารโดยตรง หรือการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลทางด้านการข่าว ข้อมูลทางด้านการสืบสวน การตรวจค้นจับกุม ข้อมูลทางด้านการเงินหรือทรัพย์สินอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

- กรณีข้อมูลทั่วไป ให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลกันได้
- กรณีข้อมูลที่อยู่ระหว่างการสืบสวนต้องได้รับอนุญาตจากเลขาธิการ ป.ป.ส.

หรือผู้ที่เลขาธิการ ป.ป.ส. มอบหมาย

2. ในกรณีที่กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องการข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีพิเศษนอกจากข้อ 1. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีหนังสือสอบถามไปยังสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นกรณีไป และให้สำนักงาน ป.ป.ส. พิจารณาก่อนแจ้งข้อมูลดังกล่าวให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทราบเป็นกรณีไป

3. สำนักงาน ป.ป.ส. จะให้การสนับสนุนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้านเข้าร่วมปฏิบัติงานด้านสอบสวน หรือเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษ หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามความจำเป็นตามที่กรมสอบสวนคดีพิเศษร้องขอ

4. ให้สำนักงาน ป.ป.ส. สนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น บุคลากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ยานพาหนะและการดำเนินการอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือผู้ที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมอบหมายให้ร้องขอ

5. ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกันพัฒนาเทคนิคในการตรวจสอบหาพยานหลักฐานในการกระทำความผิด และการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงการป้องกันความผิดด้วย

6. อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษและเลขาธิการ ป.ป.ส. มีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของทั้งสองหน่วยงานเข้าร่วมปฏิบัติงานในกรณีที่มีความจำเป็นได้ตามความเหมาะสม

4.8 ผลกระทบของการนำเอาการสอบสวนคดีพิเศษมาใช้ในการสอบสวนความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การกำหนดให้ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มีผลกระทบดังนี้

4.8.1 ผลกระทบต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ

หากมีการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานทั้งสามตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เหลืออยู่ เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 จะทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษมีหน้าที่รับผิดชอบเพิ่มขึ้น ทำให้ต้องมีการเพิ่มอัตรากำลังของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อมารับผิดชอบและดูแลเกี่ยวกับคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติที่เพิ่มขึ้น ซึ่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี และกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องจัดให้มีการฝึกฝน อบรม เพิ่มพูนความรู้ ให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีข้อผิดพลาด

4.8.2 ผลกระทบต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.)

หากมีการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานที่เหลือตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ทำให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) มีหน้าที่ร่วมมือกับกรมสอบสวนคดีพิเศษสืบสวนสอบสวนคดีความผิดมูลฐานดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูล การให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษตามที่อธิบดีกรมสอบสวนคดีแต่งตั้ง และต้องดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเพื่อนำพยานหลักฐานที่ได้มานั้นไปใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยทั้งทางแพ่งและทางอาญา เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ทำการสอบสวนแล้วสรุปสำนวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตามขั้นตอนเหมือนกับคดีอาญาทั่วไปแล้วนั้นก็ต้องแยกสำนวนการสอบสวนและแยกส่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดออกมาเพื่อส่งให้ สำนักงาน ปปง. พิจารณาเพื่อส่ง

ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลแพ่งเพื่อมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของผู้กระทำผิดที่ยึดหรืออายัดไว้ในสำนวนการสอบสวนคดีอาญารฐานฟอกเงินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

4.8.3 ผลกระทบต่อหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย

หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งอาจได้รับผลกระทบหากมีการเพิ่มเพิ่มเติมความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ได้แก่

4.8.3.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

หากมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ก็เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะสืบสวนสอบสวน และจับกุมผู้กระทำผิด มาดำเนินการตามกฎหมาย แต่หากภายหลังพบว่าคดีความผิดอาญาใดเป็นคดีพิเศษ พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องยุติการสืบสวนสอบสวน และส่งสำนวนให้แก่กรมสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการต่อไป ดังนั้น หากมีการเพิ่มเพิ่มเติมความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อาจทำให้งานธุรการของพนักงานสอบสวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องมีการโอน ส่งมอบสำนวนคดีไปมาระหว่างหน่วยงาน ดังนั้นการส่งมอบสำนวนการสืบสวนสอบสวนระหว่างสองหน่วยงาน ซึ่งควรเป็นไปด้วยความรวดเร็ว รัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการดำเนินคดีล่าช้า และพยานหลักฐานสูญหาย หรือเปลี่ยนแปลงไปด้วยเหตุปัจจัยอื่นๆ

4.8.3.2 สำนักงานอัยการสูงสุด

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 32 กำหนดให้พนักงานอัยการหรืออัยการทหาร แล้วแต่กรณี มาสอบสวนหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งแตกต่างจากระบบการสอบสวนเดิม เพื่อที่จะให้คำแนะนำและตรวจสอบพยานหลักฐานตั้งแต่ขั้นเริ่มการสอบสวน โดยให้เริ่มดำเนินการนับแต่โอกาสแรกเท่าที่จะพึงกระทำได้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบสวนการกระทำความผิด กรณีพนักงานอัยการเข้าร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าว เป็นการเข้าร่วมเพื่อให้การสอบสวนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ไม่สามารถเข้าร่วมในการสรุปสำนวนทำความเห็นในชั้นสอบสวนได้ และไม่ผูกพันกับการ

ใช้ดุลพินิจในชั้นสิ่งคดี ซึ่งเป็นอำนาจของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 140 ถึงมาตรา 145 คดีพิเศษที่ต้องดำเนินการสอบสวนร่วมกันได้แก่

(1) คดีที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 21 วรรคหนึ่ง (ค) หรือ (ง) กล่าวคือ คดีที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือมีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน

(2) คดีพิเศษอื่นที่ กคพ. มีมติให้ต้องดำเนินการสอบสวนร่วมกัน

ปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีการจัดตั้งสำนักงานคดีพิเศษขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบหลายประการ ทั้งนี้รวมถึงการดำเนินคดีอาญาทั้งปวงที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ สำนักงานคดีพิเศษแบ่งออกเป็น สำนักงานบริหารทั่วไป และสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 1-5 โดยสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ 1 เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินคดีทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ยกเว้นคดีทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร ดังนั้น หากมีการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 อาจเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่สำนักงานคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งอาจต้องมีการเพิ่มอัตรากำลังเพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานคดีพิเศษ

4.8.3.3 ศาล

กฎหรือข้อบังคับที่ กคพ. กำหนด ในการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ นั้น ไม่อาจกระทบกระเทือนหรือแทรกแซงอำนาจของศาล หรือบังคับให้ศาลปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งได้ นอกจากนี้ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานก็เป็นหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการเท่านั้น ดังนั้นศาลจึงไม่อยู่ในฐานะที่จะประสานงานกับกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ เว้นแต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น เช่นในกรณีที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษยื่นคำขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ใช้มาตรการพิเศษ ดังนั้น หากมีการเพิ่มเติมความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นคดีความผิดทางอาญาตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 ก็ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อศาลเลย

4.8.4 ผลกระทบอื่นๆ

ประชาชนอาจเกิดความสับสนว่าคดีใดเป็นภารกิจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือเป็นความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับคดีพิเศษให้แก่ประชาชนทราบ โดยอาศัยสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

สำหรับผลกระทบอื่นๆ นั้นอาจกระทบต่อบรรยากาศการลงทุน และความเชื่อมั่นของต่างประเทศบ้าง หากนักลงทุนหรือชาวต่างชาติไม่เข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ เนื่องจากมาตรการตามกฎหมายดังกล่าว เป็นมาตรการที่เข้มงวดมาก เช่น การค้นโดยไม่มีหมายค้น การดักฟังทางโทรศัพท์ การเข้าถึงข้อมูลทางบัญชีและเครื่องคอมพิวเตอร์ การแฝงตัว และการพกพาอาวุธปืน เครื่องกระสุน วัตถุระเบิด เป็นต้น

แต่หากบุคคลเหล่านั้นเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างถ่องแท้ว่ามาตรการดังกล่าวมีขึ้นเพื่อคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์จากอาชญากรรมต่างๆ ที่ร้ายแรงแล้ว ย่อมส่งผลในเชิงบวกแก่ความน่าเชื่อถือของประเทศ